UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

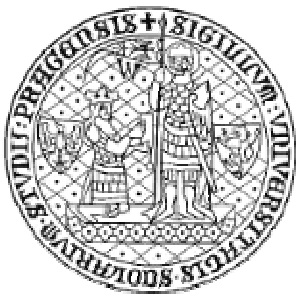

Účast obyvatel v procesu městského plánování na příkladu regenerace sídliště v Jičíně

Citizen Participation in Process of the City Planning: the Case Regeneration of Estate in Jičín

Bakalářská práce

Hana Křepelková

Praha 2010

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jana Temelová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne ……

Hana Křepelková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce RNDr. Janě Temelové, Ph.D. za hodnotné připomínky, trpělivost a odborné vedení během zpracování práce. Také bych chtěla poděkovat úředníkům Městského úřadu v Jičíně za jejich ochotu a poskytnutí potřebných materiálů.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá účastí veřejnosti při plánování projektů na lokální úrovni. V práci jsou vymezeny typy a aktéři participace, faktory ovlivňující její míru a výhody a nevýhody zapojování občanů. Teoretický postup zapojování veřejnosti je zde popsán v jednotlivých krocích. Praktická část práce uvádí podmínky participace veřejnosti ve městě Jičín, a to konkrétně na projektu regenerace sídliště. Postup zapojování obyvatel do projektu je zjišťován pomocí rozhovorů s úředníky města a dále na základě studia dokumentů. Přístup obyvatel k účasti na projektu je hodnocen pomocí dotazníkového šetření. Ukázalo se, že město Jičín se snaží do projektů obyvatele zapojovat, a že zpracování projektu regenerace sídliště vycházelo z názorů občanů. Obyvatelé jsou s regenerací sídliště převážně spokojeni, ale konkrétním připomínkám některých obyvatel nebývá vždy vyhověno.

Klíčová slova: participace veřejnosti, městské plánování, postup zapojování občanů regenerace sídliště, Jičín

Abstract

The thesis deals with public participation in project planning at the local level. In the thesis there are described the participants, defined various types of participation, the domination factors that affect measure of participation, and also it's advantages and disadvantages are mentioned there. The theoretic process of public the participation is described step by step. The practical part of thesis is focused on the conditions of public participacipation in the city Jičín, concretely on the case of the the state's regeneration project. The process of involving the citizens into the project is investigated on the basis of the interviews with city clerks and by studying of official documents. The citizens'atitiude is stated by questionnaires. It seems that city Jičín tries to get citizens involved in the projects and that estate's regeneration project cames out from the opinion of citizens. Citizens are mostly satisfied with estate's regeneration, but not all of them's particular comments are answerd.

Key words: public participation, city planning, procces of citizen participation, regeneration of estate, Jičín

OBSAH

Seznam zkratek ... **6**
Seznam grafů ... **6**
Seznam tabulek ... **6**
Seznam obrázků ... **6**
Seznam příloh ... **6**
1 ÚVOD ... **7**
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PARTICIPACE ... **10**
2.1 Pojmy v zapojení veřejnosti a jejich vysvětlení ... 10
2.2 Typy participace ... 11
2.3 Aktéři účastnící se procesu participace ... 13
2.4 Faktory ovlivňující míru participace ... 14
2.5 Výhody a nevýhody účasti veřejnosti ... 15
3 POSTUP PŘI ZAPOJOVÁNÍ VEŘEJNOSTI ... **10**
3.1 Příprava spolupráce ... 19
3.2 Určení pravidel ... 20
3.3 Zapojení občanů ... 21
3.4 Výběr mechanismů ... 22
3.5 Rozhodování a implementace rozhodnutí ... 25
3.6 Monitorování a hodnocení procesu ... 25
4 OČEKÁVÁNÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK ... **27**
5 METODIKA ... **29**
6 ÚČAST VEŘEJNOSTI V PRAXI MĚSTA JIČÍNA ... **31**
6.1 Základní charakteristika města Jičín ... 31
6.2 Volební účast ... 32
6.3 Podmínky pro participaci v Jičíně ... 33
6.4 Charakteristika sídliště Husova ... 35
6.5 Projekt regenerace sídliště ... 37
6.6 Postup zapojení veřejnosti do projektu regenerace sídliště ... 38
6.7 Přístup obyvatel k účasti na projektu ... 43
6.8 Diskuze výsledků ... 47
7 ZÁVĚR ... **48**
Seznam literatury ... **50**
Přílohy ... **54**

SEZNAM ZKRATEK

ČR Česká Republika

EU Evropská unie

MMR Ministerstvo pro místní rozvoj

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

OECD Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Věková struktura obyvatel Jičína v roce 2001 31

Graf 2: Účast ve volbách do zastupitelstva města Jičín mezi lety 1998 a 2006 32

Graf 3: Zdroje informací o projektu regenerace sídliště v Jičíně v roce 2010 43

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Důvěra institucím a možnost prosadit jejich prostřednictvím zájmy..... 12

Tabulka 2: Příklady mechanismů podle stupně zapojení veřejnosti 24

Tabulka 3: Struktura respondentů dotazníkového šetření na jičínském sídlišti 30

Tabulka 4: Postup města při zapojování obyvatel do projektu regenerace sídliště..... 42

Tabulka 5: Výsledky dotazníkového šeření na jičínském sídlišti v roce 2010 44

Tabulka 6: Informovanost o projektu regenerace sídliště v Jičíně v roce 2010..... 45

Tabulka 7: Odpovědi na dotazník podle vzdělání na jičínském sídlišti v roce 2010.... 46

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: 7 kroků k zapojení veřejnosti..... 19

Obrázek 2: Poloha, okolí a etapy výstavby sídliště..... 36

Obrázek 3: Probíhající úpravy na sídlišti Husova v roce 2009 38

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Poloha Jičína..... 54

Příloha 2: Výsledky ankety prováděné na sídlišti v roce 2006 55

Příloha 3: Dotazník pro obyvatele sídliště..... 57

1 ÚVOD

Účast veřejnosti na rozhodování a plánování je rozšiřujícím se trendem v urbanismu a také jedním z principů trvale udržitelného rozvoje (Schmeidler 2002). Zapojení veřejnosti pomáhá ke zkvalitňování veřejné správy a vzrůstu její efektivity. Participace občanů bývá pokládána za jeden z klíčových prvků demokratického systému (Čmejrek 2006) a je také „významnou funkcí občanské společnosti, která přispívá k integraci společnosti“ (Rakušanová 2007, s.19). V této problematice můžeme narazit na pojmy, jako je participace veřejnosti nebo princip partnerství ve veřejné správě. Všechny tyto pojmy vyjadřují snahu veřejné správy zapojit širokou veřejnost do plánování a realizování projektů, ať už na národní nebo regionální úrovni.

Účast občanů při řešení veřejných záležitostí nevznikala v posledních letech. Existuje zde už od šedesátých let, kdy ve vyspělých zemích vznikl nedostatek bytů a skupiny občanů začaly kritizovat nová sídliště. Od sedmdesátých let se občanská participace v rozhodovacích procesech, týkajících se důležitých změn ve městě, stala částí právních norem (Schmeidler 2002). Nejdelší tradici v zapojování obyvatel do spolurozhodování mají skandinávské státy (především Švédsko), Nizozemí a Švýcarsko. Od konce 90. let 20. století se otázkám zapojování veřejnosti věnuje také Evropská unie. Evropská unie vyvíjí tlak na nutnost uplatňování principů spolupráce, partnerství a participace při vzniku rozvojových dokumentů, skrz které je možnost čerpat finance ze strukturálních fondů Evropské unie (Nejdl 2007).

V České republice se demokracie začala rozvíjet až v 90. letech 20. století se změnou politického režimu. Od této doby se mohou občané svobodně angažovat v nejrůznějších občanských sdruženích a vstupovat do politických stran. Participace veřejnosti u nás je v porovnání se zeměmi střední a východní Evropy relativně vysoká. Ale ve srovnání se západoevropskými zeměmi, pro které je demokracie tradicí, není porovnání úrovně participace pro Českou republiku už tak pozitivní (Rakušanová, Řeháková 2006). Dalším důležitým krokem byl vstup do Evropské unie v roce 2004, kdy se Česká republika zavázala k dodržování základních evropských principů pro zapojování veřejnosti. Účast veřejnosti není v České republice legislativně vyžadována. V posledních letech má také velký vliv na zapojování obyvatel rozvoj informačních technologií. S rozšířením internetu do většiny domácností vznikly nové možnosti, jak s obyvateli komunikovat a informovat je o nejaktuálnějším dění ve městech, obcích či regionech.

Ve své práci se budu věnovat zapojení veřejnosti do procesu plánování projektů na lokální úrovni města Jičín. Právě na lokální úrovni totiž může mít participace občanů zvláště intenzivní charakter. Rozhodnutí komunální samosprávy se často přímo dotýkají života samotných občanů. Veřejnost se na lokální úrovni politiky může cítit kompetentnější a vlivnější než na úrovni národní. Na lokální úrovni hrají také větší roli neformální struktury a osobní vztahy (Nejdl, Čermák 2007).

Jako příklad jsem si vybrala město Jičín, které má 16 448 obyvatel (ČSÚ 2008). Cílem práce je stanovit typy, výhody a nevýhody participace. V teoretické části by měly být také určeny faktory, které mohou ovlivnit míru participace. Dalším cílem je popsat, jak by se při zapojování obyvatel do projektů mělo postupovat. Teoretické přístupy v této práci pak budou porovnávány s případovou studií. Případovou studii budu řešit ze dvou pohledů, z pohledu zastupitelů a úředníků města a z pohledu obyvatel. Pro zjednodušení jsem si pro práci zvolila pouze jeden z aktuálních projektů řešených v Jičíně. Vybraným projektem je regenerace sídliště. Důvodem pro tento výběr byl nadprůměrný zájem občanů sídliště o tento projekt a také pro aktuálnost problému. V současné době prochází regenerací mnoho českých sídlišť, při regeneraci sídlišť dochází ke zlepšování prostředí socialistických celků. Regeneraci sídliště jsem vybrala také proto, že si myslím, že na sídlištích, kde žije velká část obyvatel města a tráví tam i spoustu svého volného času, je obzvláště důležité, aby byli obyvatelé do plánování projektu zapojeni. Při projektování by se mělo brát také v úvahu to, jak lidé na sídlištích reálně žijí. Důvodů je mnoho, ale základem je, že činnosti, které jsou úzce spojeny s bydlením, jsou pro většinu lidí velmi důležité. Bydlení je jedna za základních lidských potřeb a souvisí s pocitem bezpečí a snahou o vytvoření vlastního domova (Musil a kol. 1985). Proto vznikl požadavek, že lidé, kteří používají určité území, by měli mít možnost ovlivnit jeho navrhování (Schmeidler a kol. 2001). Nesprávné plánovaní, špatné rozhodnutí nebo jejich špatně provedená aplikace, týkající se určitého území, může dlouhou dobu působit na velké množství lidí a jejich aktivity (Kubeš, Perlín 1998). Význam participace v územním rozvoji nespočívá pouze v tom, že si obyvatelé utvářejí své prostředí. Díky participaci se občané učí nebýt lhostejní ke svému prostředí. To pomáhá k formování místní identity obyvatel a jejich sounáležitosti s místní komunitou (Strussová, Petríková 2009).

V práci se budu snažit zodpovědět následující otázky:

- *Jaké jsou ve městě pro participaci podmínky?*
- *Jak byli občané zapojováni při řešení projektu regenerace sídliště?*
- *Mají občané chuť participovat a jsou spokojeni s výsledky?*
- *Jaké faktory ovlivňují míru participace obyvatel?*
- *Jakých výsledků bylo při zapojení veřejnosti dosaženo?*

Práce je rozdělena na sedm částí. Nejdříve se věnuji obecné teorii participace, kde jsem vymezila a vysvětlila důležité pojmy pro tuto práci. Popsala jsem faktory ovlivňující míru participace veřejnosti a vymezila základní typy participace. Dále jsem se snažila určit výhody a nevýhody, které může účast veřejnosti přinášet. V další části práce jsem se věnovala vymezení správného postupu při zapojování veřejnosti do projektů, podle kterého jsem se pak v praktické části snažila porovnat, jak postupovalo město Jičín při zapojení obyvatel do projektu regenerace sídliště.

Po vzniku teoretické části jsem formulovala očekávání na výzkumné otázky a v práci nechybí ani metodika, která popisuje způsoby sběru informací o teoretické i praktické části práce.

V případové studii se věnuji zapojení veřejnosti ve městě Jičíně a ještě detailněji v jednom z městských sídlišť. Sleduji, jakými mechanismy se mohou občané o veřejném dění města informovat a jaké mechanismy jsou k dispozici pro zjišťování názorů občanů. Kapitola také obsahuje potřebné charakteristiky sledovaného území, tedy města Jičína a sídliště Husova. V práci je zjišťován přístup obyvatel sídliště k participaci na věcech veřejných a k projektům města vznikajících na sídlišti. V závěru je shrnut přístup města k zapojení občanů do plánování a rozhodování a názory obyvatel na jejich možnosti působit vliv na vedení města.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PARTICIPACE

O téma zapojení veřejnosti do rozhodování se vědci v České republice začali více zajímat až v nedávných letech. Tématu participace v místní veřejné správě se u nás nejvíce věnují sociologové. „Co se týče jejich současného výzkumu na poli českých sociálních a správních věd, je celkový počet studií týkající se tématu participace a partnerství poměrně vysoký. Na druhou stranu je třeba uvést, že jen malá část z nich je explicitně věnována procesům na lokální úrovni“ (Nejdl, Čermák 2007, s. 115). Dalšími odborníky, kteří participaci zkoumají, jsou politologové. Politologové se však zajímají o participaci z hlediska volební angažovanosti občanů. Odborníci zajímající se také o tuto problematiku jsou například urbanisté. Většina prací vznikajících na toto téma má většinou pouze povrchní charakter a informace se velmi často opakují, málokteré práce jdou více do hloubky.

2.1 Pojmy v zapojení veřejnosti a jejich vysvětlení

V České republice se pojmy participace a partnerství nejčastěji objevují ve veřejné správě. Pojmy se začaly více používat díky různým podpůrným programům ministerstev (především Ministerstva pro místní rozvoj) a díky čerpání dotací ze strukturálních fondů Evropské unie (Nejdl, Čermák 2007).

Pojem participace můžeme přeložit jako podíl, účast, účastnictví. „Participace obecně je chápana jako účast občanů na společenských procesech, a to jak na rozhodovacích procesech, tak na aktivitách společenského a politického života“ (Mansfeldová, Kroupa 2005, s. 12). „V širším kontextu ji chápeme nejen jako možnost občanů naplňovat svá formální práva a svobody (volební právo), ale také jako ochotu využívat také další formy participace“ (Rakušanová, Řeháková 2006, s. 11). Participace je v této práci považována za možnost občanů působit na veřejnou správu a ovlivňovat politická rozhodnutí. Nelze se ale pouze zajímat o aktivity občanů, musíme také analyzovat, jaký přístup k zapojení veřejnosti mají politické elity, orgány a úředníci městských úřadů (viz např. Citizens as Partners 2001, cit. v Nejdl, Čermák, 2007. s. 29). Muir (2004) uvádí, že bychom měli participaci vidět jako komplex vzájemného působení mezi institucemi státu a občanskou společností.

Dalším pojmem, se kterým se můžeme setkat, je termín partnerství. Termín partnerství bývá v odborných pracích týkajících se veřejné správy podstatně méně

používaný než pojem participace (Nejdl, Čermák 2007). V některých pracích bývá partnerství bráno spíše jako synonymum k pojmu participace a není mezi nimi rozlišován zásadní rozdíl. Jako partnerství můžeme označit situaci nebo činnost, při které spolupracují dva či více členů, kteří něco společně plánují, řeší, nebo připravují (Čepelka a kol. 2004). Pojem partnerství bývá často označován pouze jako stupeň participace (např. Arnstein 1969).

Typický pro reprezentaci stupně participace je Arnsteinův žebříček participace, který vyjadřuje různou úroveň v rozdělení moci mezi občany a vedením města, ukazuje tedy úroveň vlivu občanů. Arnstein ve svém žebříčku popisuje osm stupňů zapojení veřejnosti: manipulace, oznámení, informace, konzultace, zapojení, partnerství, delegování moci a na konec občanská kontrola. Ukazuje přechod od nejnižšího stupně manipulace, kdy občané ani o připravovaných plánech a rozhodnutích netuší, až po nejvyšší stupeň občanské kontroly, kdy občané mají plné právo rozhodovat a také za tyto rozhodnutí nesou odpovědnost (Arnstein 1969).

2.2 Typy participace

V případě participace můžeme a měli bychom rozlišovat její dva základní typy. Participaci většinou dělíme na participaci politickou, při které se mohou občané vyjadřovat přímo k procesům vládnutí (ať už na rovině celostátní, regionální nebo komunální), a na širší občanskou participaci. Občanská participace zahrnuje činnosti, při kterých se lidé zapojují do veřejného života v různých formách, které s vládnutím nemusí souviset (Nejdl, Čermák 2007).

Za politickou participaci můžeme považovat volební účast, někdy nazývanou také jako volební participace. Další formy politické participace jsou např. členství v politických stranách, zapojení do volebních aktivit politických stran, kontakty s politickými vůdci, účast na politických diskusních fórech apod. (Čmejrek 2006). Od roku 1993, kdy Česká republika vznikla, se konají svobodné a nestranné volby. V posledních několika letech se ale volební účast občanů výrazně snižuje (Rakušanová, Řeháková 2006). Tento sestupný trend volební účasti je typický také pro země s tradiční demokracií. Klesající volební účast je důsledkem snižování důvěry občanů k efektivitě politických elit a institucí a k tradičním politickým stranám (Nekola 2004). Rozdíl

většinou můžeme najít na lokální úrovni, na které jsou demokratické instituce v hierarchii občanům nejblíže a proto se těší jejich vysoké důvěře (Nejdl 2007). To potvrzuje i tabulka 1, v které občané odpovídali na otázky, jak důvěřují státním institucím v České republice a jaká je možnost prosadit prostřednictvím státních institucí své zájmy. Z tabulky je zřetelné, že lidé dávají větší důvěru komunálním politikům a také si myslí, že na lokální úrovni mají větší možnost prosadit své zájmy.

Tabulka 1: Důvěra institucím a možnost prosadit jejich prostřednictvím zájmy (%)

	Vláda	Poslanecká sněmovna	Krajská zastupitelstva	Obecní zastupitelstva
důvěřuje	34	29	39	63
nedůvěřuje	61	67	34	28
neví	4	4	27	9
celkem	100	100	100	100
možnost prosadit zájmy	14	12	25	48
nemožnost prosadit zájmy	74	75	53	44
neví	12	13	22	8
celkem	100	100	100	100

Zdroj: Linek, Trnka 2005

V občanské participaci jde o zapojení obyvatel do veřejného života obce (Čmejrek 2006). Za občanskou participaci můžeme pokládat aktivity, jako je vytváření občanských sdružení pro volnočasové aktivity a členství v těchto sdruženích. Dále také do tohoto typu spadají jakékoliv dobrovolnické práce. Širší občanská participace sice úzce nesouvisí s vládnutím, ale při posuzování politických efektů participace na ní nesmíme zapomenout. Protože, i když občanské aktivity nemají přímý vliv na politický proces, mohou ho nepřímo ovlivňovat a tím i významně ovlivňovat politickou situaci (Nejdl, Čermák 2007). Postkomunističtí občané se při procesu občanské participace chovají spíše pasivně. Přežívají v nich totiž negativní vzpomínky na nucenou organizovanost a participaci v období komunismu. V posledních letech se tato situace začíná postupně proměňovat (Rakušanová 2007).

2.3 Aktéři účastnící se procesu participace

Do procesu participace mohou zasahovat různí aktéři. Skupinami, které se na procesu obvykle podílí, jsou občané, občanská sdružení, úředníci a politici. Mohou v něm ale působit i podnikatelské subjekty, například jako sponzoři projektu. V roli zprostředkovatele přenosu informací mají svou úlohu v procesu také sdělovací prostředky.

Hlavní skupinou, bez které by nemohla participace nastat, je veřejnost. Musíme brát v úvahu, že veřejnost není jednotný celek, ale je složena z různých skupin obyvatel. Jednotliví obyvatelé se mohou stát současně členy několika cílových skupin. Abychom dosáhli efektivního zapojení veřejnosti, musíme správně určit cílové skupiny obyvatel, kterých se bude projekt týkat, a tyto skupiny do procesu zapojit. Vybrání dotčených občanů je úkolem pro organizátora zapojení veřejnosti (Oriniaková, Teuschelová 2003). Cílovou skupinou mohou být například obyvatelé daného území nebo majitelé firem.

Ovlivňovat plánování a rozhodování mohou také místní neziskové organizace, v případě menších měst to bývají nejčastěji občanská sdružení. Občanská sdružení jsou jednou z forem nestátních neziskových organizací a můžeme je dělit podle předmětu jejich činnosti. Obvykle se setkáváme s volnočasovým, sportovním a kulturním sdružením občanů, mohou to být také sdružení na ochranu přírodního prostředí nebo zájmů občanů (Škarabelová 2005). Jednou z hlavních funkcí neziskových organizací je tlumočení požadavků obyvatel rozhodovatelům. Vlastní činnost organizací dovoluje občanů aktivně se účastnit jejich aktivit a tím zvyšuje jejich povědomí o těchto požadavcích. To znamená, že díky různým neziskovým organizacím se politické elity seznamují s potřebami veřejnosti (Kjarum 1992, cit. v Potůček 1997, s. 55).

Důležitou roli v procesech zapojujících do plánování veřejnost hrají úředníci. Úředníci mohou být iniciátorem celého procesu. Mají na starosti přípravu podkladů pro jednání zastupitelstva a rady města. Po rozhodnutí zastupitelstva a rady projekty realizují (Berman a kol. 2002).

Poslední skupinou zasahující do procesu participace jsou politici. Pokud členové zastupitelstva zapojí do projektu obyvatele, mají povinnost veřejnost o plánech a rozhodnutích připravovaného projektu aktivně informovat. V případě, že politici mají možnost komunikovat s lidmi, měli by později při rozhodování brát v úvahu jejich argumenty a zájmy. Po učinění rozhodnutí by se měli vrátit k lidem a zodpovídat se za svou volbu (Berman a kol. 2002).

2.4 Faktory ovlivňující míru participace

Faktorů ovlivňující míru participace je mnoho. Nejdůležitější faktorem, bez kterého by participace nemohla fungovat, je šíření informací. Bez dostatečných informací se občané nemohou aktivně zapojit do plánování projektů. Občané se pak nezapojují proto, že o existenci projektu a možnostech se do něho zapojit nevědí, nebo se o projektu dozvědí jen málo na to, aby se plánování chtěli účastnit (Nejdl a Čermák 2007). Velmi důležitou roli má také důvěra. Důvěra je důležitou částí demokratické společnosti a zajišťuje její vnitřní soudržnost (Rakušanová, Řeháková 2006). Obyvatelé, zapojující se do veřejného života, jsou více spjati se společenskými strukturami a většinou vyjadřují větší důvěru v instituce (Rakušanová, Řeháková 2006) Informovanost a důvěra občanů závisí pak na mnoha dalších mnoha faktorech, nejčastěji mezi ně patří socio-demografické charakteristiky obyvatelstva.

Nemalou roli hrají sociální interakce občanů. Lidé, kteří nejsou zapojeni do sociálních interakcí, hájí při participaci na věcech veřejných pouze svůj osobní zájem. Takoví občané nemají cit pro veřejné záležitosti a nedokážou se na politická rozhodnutí podívat z obecného zájmu. Sounáležitost s komunitou, sociální interakce a dostatečná informovanost občanů tedy zesilují jejich celkový zájmem participovat v zájmu celé komunity. Proto zde působí závislost mezi angažovaností občanů a jejich politickým názorem (Mondak, Gearing 1998, cit. v Nejdl, Čermák 2007, s. 96). Místní historie a silná identita obyvatel například s jejich místem bydliště také ovlivňuje míru participace a to tak, že lidé s vyšší regionální identitou se více angažují (Čermák 2009).

Z hlediska pohlaví se více angažují muži (Rakušanová 2005). Podle věkové struktury aktivita občanů vzrůstá s jejich věkem. S narůstajícím věkem se lidé více zajímají o záležitosti týkající se obce, protože si k prostředí během svého života vytvořili úzký vztah. Mladí lidé mají nízký zájem o věci veřejné a proto se také aktivně do veřejného dění nezapojují (Nejdl, Čermák 2007).

Mezi vzděláním občanů a mírou participace existuje přímá úměra, čím vyšší dosažené vzdělání, tím bývá větší ochota participovat. Nejvíce se angažují lidé s vysokoškolským a středoškolským vzděláním, naopak občané se základní vzděláním ochotu zapojovat se většinou nemají (Rakušanová 2005). Ekonomické postavení občanů tak silně účast veřejnosti na politickém procesu neovlivňuje, přesto ale můžeme podotknout, že především studenti a nezaměstnaní ochotu na nich participovat nemají (Nejdl, Čermák 2007).

Občanská participace na lokální úrovni je také v určité míře závislá na sídelní struktuře a velikosti obce, jsou zde mnohem více uplatňovány osobní vztahy. V menších správních jednotkách jsou příznivější podmínky pro lepší komunikaci s veřejností a pro širší zapojení občanů do veřejného života (Čmejrek 2006). Ke vzniku participace veřejnosti je potřeba kladný postoj místních elit a dostatek jejich politické vůle. Důležitou funkci v procesu zapojování veřejnosti a v dosahování společných cílů mají i lokální instituce. Naopak strach z participace veřejnosti může být překážkou pro vznik kvalitnějších projektů (Čermák 2009).

2.5 Výhody a nevýhody účasti veřejnosti

Pro zapojování veřejnosti do procesu plánování a rozhodování najdeme velký počet výhod i nevýhod. Větší část autorů se přiklání k názoru, že účast veřejnosti je prospěšná. Samozřejmě se najdou i tací, kteří participaci odsuzují a považují ji za zbytečnou nebo dokonce i škodlivou. Aby participace nebyla škodlivá, je potřeba správná míra zapojení veřejnosti.

Jednou z výhod participace je, že občané dobře znají prostředí, ve kterém žijí. Místní obyvatelé mohou předpovídat dopady změn na jejich prostředí a tím pomoci k minimalizaci negativních dopadů některých projektů. Mezi obyvateli dotčeného území se také většinou nacházejí místní odborníci, kteří zdarma poskytnou organizátorům projektu odborné připomínky (Navrátilová a kol. 2009). Další výhodou zapojení občanů do spravování věcí veřejných je, že obyvatelé budou zrealizované projekty více respektovat a ty na oplátku budou více odpovídat jejich skutečným potřebám (Čermák 2009). Konečným výsledkem kvalitního a včasného zapojení veřejnosti bude zrychlení připravovaného projektu. Účastí veřejnosti můžeme také ušetřit finanční prostředky, které by v pozdější době musely být vynaloženy na změny již hotového projektu, se kterým by veřejnost nebyla spokojena (Oriniaková, Teuschelová 2003).

Dalším důvodem pro zapojování občanů je podpora demokracie a snaha o dosáhnutí vyššího stupně samosprávy. Jestliže je veřejnost lépe informována o důvodech určitých politických rozhodnutí a ví, že její připomínky byly brány v úvahu, lépe pak přijímá konečné rozhodnutí (Berman a kol. 2002). Při zapojení občanů do plánování se zlepšuje důvěryhodnost rozhodovatelů a zvyšuje se vzájemná důvěra

mezi vedením obce a občany, dochází tedy ke zlepšení atmosféry v obci (Oriniaková, Teuschelová 2003). Výhodou zapojení veřejnosti je také vzdělávání občanů. Lidé zapojující se do plánování projektů mají větší povědomí o tom, jak plánovací proces v obci probíhá a znají základní zásady územního plánovaní. Základní znalosti občanů o plánovaní už mohou zmenšovat rizika vzniku konfliktů mezi městem a občany (Irvin, Stansbury 2004, cit. v Meislová 2009, s. 18).

Nevýhodou zapojování občanů do rozhodování je větší časová a finanční náročnost. Při zapojení veřejnosti se celý proces prodlužuje, je potřeba dát lidem čas, aby se s projektem seznámili a pak zase organizátorům, aby zpracovali jejich připomínky. Také je nutné při procesu participace uvolnit vlastní zaměstnance nebo najmout další pracovníky, kteří se budou zapojení občanů věnovat. A tímto narůstá potřeba investovat do projektu vyšší finanční prostředky (Čermák 2009). Zapojení veřejnosti by mělo být vedeno odborníky, jinak může vést k negativním výsledkům. Velmi náročná je také dokumentace konkrétních dopadů participace veřejnosti. Je těžké říci, jestli by nastaly nějaké problémy a pokud ano, jak by k nim veřejnost přistupovala, jakou by měl vůbec celý projekt podobu, pokud by k zapojení veřejnosti nedošlo (Oriniaková, Teuschelová 2003). K zapojování občanů se tedy musí přistupovat s opatrností a s kvalifikovaným přístupem. Protože někteří občané jsou přesvědčeni o tom, že vědí, jak by měl projekt vypadat a že jsou to oni, kdo by měl o všem rozhodovat. Proto bychom neměli dopustit, aby si laická veřejnost myslela, že je moudřejší než školení odborníci. Nemělo by vypadat, že odborní pracovníci jsou při projektování zbyteční. V takovém případě by participace mohla působit negativně. U států, které účast veřejnosti přijmou jako dominantní metodu pro plánovaní, se může proces stát příliš zdlouhavým, nákladným a nakonec vést pouze k průměrným výsledkům (Schmeidler, Jančárová 1999).

Dalším problémem bývá nízký zájem veřejnosti podílet se na veřejném dění. Většinou se setkáváme pouze s malou skupinou lidí, kteří se angažují do projednávání veřejných záležitostí opakovaně. Širší veřejnost se účastní těchto aktivit jen tehdy, pokud se jich bezprostředně osobně týkají, jejich zájem o spoluúčast na věcech veřejných také záleží na oblasti či tématu řešeného projektu (Čermák 2009). S účastí veřejnosti na projektech, které se jí přímo týkají, bývá spojován pojem NIMBY efekt (Never In My Back Yard). NIMBY efekt nastává v případě, kdy obyvatelé souhlasí s projektem, vědí, že bude veřejně prospěšný, ale nechtějí realizaci projektu na jejich

pozemku nebo v jeho bezprostřední blízkosti (Kubeš, Perlín 1998). Nechuť obyvatel účastnit se plánování a rozhodování o věcech veřejných často způsobuje špatná předchozí zkušenost, pocit marnosti ovlivnit rozhodnutí, nebo zklamání z jednání s organizátory. Tito občané se většinou snažili nějaký projekt ovlivnit, ale jejich námitky nebyly vzaty v úvahu nebo pokud byly přijaty, konečný plán projektu nebyl zrealizován. Vynaložené úsilí těchto obyvatel přišlo vniveč. V jejich případě došlo pouze k formálnímu naplnění participace, které se ale nepromítlo do rozhodnutí zastupitelů a úředníků města (Howard 2003, cit. v Čermák 2009, s. 56). Nevýhodou participace také často bývá kritický postoj obyvatel při hledání společného řešení projektů místo, aby se snažili nalézt konstruktivní řešení (Čermák 2009). Silné zájmové skupiny nebo jiné nevládní organizace, které protestují proti projektu, mohou někdy působit jako překážka participace. Protože silná opozice může kontrolovat proces a nedovolit vznik otevřené diskuse (Berman a kol. 2002).

3 POSTUP PLÁNOVÁNÍ S ÚČASTÍ VEŘEJNOSTI

Cílem této kapitoly je vymezení základního postupu při zapojování veřejnosti do plánování. Jelikož účast obyvatel při řešení projektů není dána zákonem, neexistuje ani žádný přesný návod, jak postupovat. Zapojení obyvatel by mělo být dobře naplánované a obyvatelé by se měli zapojovat v průběhu celého procesu, tedy i v průběhu schvalování a realizace projektu. O každé fázi procesu by měli být občané dostatečně informováni, dobrá informovanost totiž předchází následné aktivní účasti obyvatel na projektu (Aulická a kol. 1993). Zapojení obyvatel se doporučuje plánovat už před vznikem celého projektu, není ale vyloučeno zapojení obyvatel do projektu již probíhajícího (Marek a kol. 2005).

V této kapitole je uvedeno šest základních bodů, na které by při zapojení veřejnosti nemělo být zapomenuto. Těmito body jsou příprava spolupráce, určení pravidel, zapojení občanů, výběr mechanismů, rozhodování a implementace rozhodnutí a nakonec monitorování a hodnocení procesu. Jednotlivé kroky jsou v každé kapitole rozepsány a jsou zde určena pravidla, která by pro úspěšné zapojení veřejnosti měla být samozřejmostí. Nicméně v dosti případech se může stát, že všechny náležitosti nemohou být ze strany iniciátorů participace splněny.

Při vzniku kapitoly bylo čerpáno především z materiálů, které připravují neziskové organizace. V České republice existuje několik neziskových organizací, které se o participaci veřejnosti zajímají. Tyto neziskové organizace vytvářejí manuály s praktickými ukázkami, jak postupovat při zapojování veřejnosti do plánování. Manuály jsou určeny především pro městské úředníky a politiky. Jeden z nejčastěji používaných postupů participace veřejnosti v České republice vytvořily dvě nizozemské organizace, Institut pro veřejnost a politiku a Agora Central Europe (Berman a kol. 2002). Jedná se o postup, který je vyjádřen v sedmi krocích, tyto kroky jsou znázorněny v obrázku 1. Také ministerstvo pro místní rozvoj připravuje materiály, které doporučují jak při zapojování veřejnosti postupovat. Obce, které nemají se zapojením občanů žádné zkušenosti, by se měly obrátit na tyto neziskové organizace, aby jim se zapojením veřejnosti do projektu pomohly. Případně by měly alespoň navázat komunikaci s jinými obcemi, které už mají s úspěšným zapojením veřejnosti zkušenost (Oriniaková, Teuschelová 2003).

Obrázek 1: 7 kroků k zapojení veřejnosti

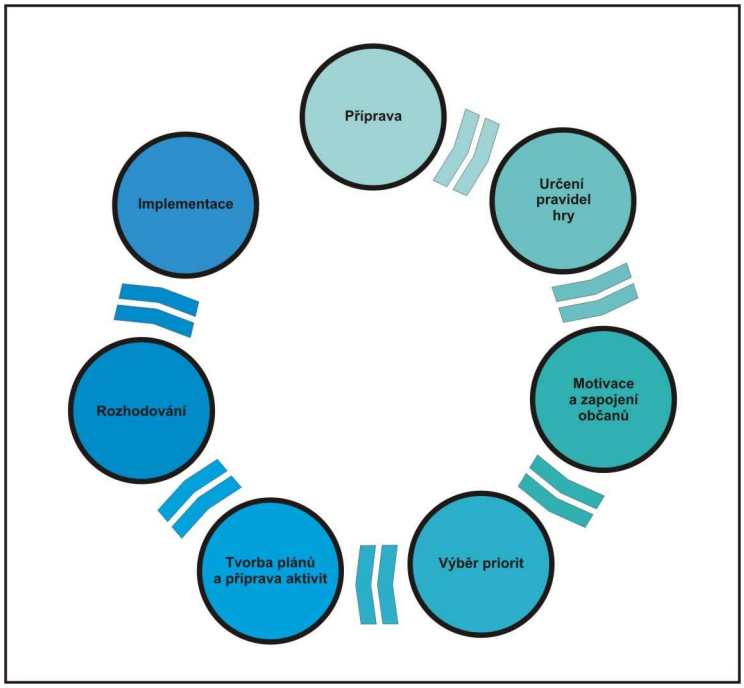

Zdroj: Berman a kol. 2002, s. 26

3.1 Příprava spolupráce

Jako první krok je potřeba vybrat správný projekt, do kterého chce obec veřejnost zapojit. Zde je uvedeno, jak by měl projekt vypadat, pokud se ho má účastnit veřejnost, ale ne všechny projekty mohou vždy tyto podmínky splňovat. Pro participaci veřejnosti by měl být vybrán projekt, o který se budou občané zajímat. Projekt by měl být realizovaný v co nejbližší době a jeho realizace by neměla trvat příliš dlouho, většinou se uvádí délka jednoho roku. Při spolupráci na projektu, jehož realizace je dlouhodobá, nevidí občané výsledky jejich spolupráce s obcí a může je to odradit od další spolupráce. Také by mělo jít o projekt, který je v pravomocích rozhodování obce a u kterého obec může připravit několik variant, ze kterých si občané mohou vybrat (Berman a kol. 2002).

Iniciátorem projektu může být kdokoliv. Nejčastěji to bývají pracovníci městského úřadu nebo jednotlivci z řad zastupitelstva obce. Projekt zapojující veřejnost může vzniknout i na popud obyvatel, nebo může být závaznou podmínkou pro získání dotace, ze které je projekt spolufinancován. Iniciátor potřebuje pro projekt získat podporu úředníků, zastupitelů a rady města. Vhodné také bývá najít podporu mezi organizacemi s místní působností (Berman a kol. 2002).

Plán, jak zapojit veřejnost, vytváří příslušný odbor obecního úřadu, který připravuje celý projekt, nebo je součástí zakázky pro externí agenturu, která byla vybrána, aby projekt zpracovala. Plán participace veřejnosti je možné také zpracovat samostatně, v tomto případě bývá svěřen externímu poradci, který má se zapojováním veřejnosti zkušenosti (Navrátilová a kol. 2009). V dnešní době už bývají mezi členy městských úředníků psychologové a sociologové, kteří mohou proces občanské participace koordinovat (Sewell, Coppock 1977). U agentur zaměřených na plánování zapojování veřejnosti by měla být přítomnost odborníků na práci s veřejností samozřejmostí. V případě, kdy projekt zpracovává externista, je nutná jeho úzká spolupráce s městskými úředníky (Oriniaková, Teuschelová 2003).

Důležité je také před začátkem práce určit jaké zdroje pro oslovení veřejnosti mají obce k dispozici. Potřebné zdroje dobře popisuje ve své příručce organizace OECD (Gramberger 2001). Podle OECD pro posilování vztahů mezi městem a občany rozeznáváme dva druhy zdrojů: finanční zdroje a sociální kapitál. Zdroje financování jsou finance dostupné k zaplacení potřebného materiálu a služeb, které budou použity pro zapojení veřejnosti. Bývají obvykle poskytovány z rozpočtu města, které chce posílit aktivity mezi vedením města a občany. Sociální kapitál představuje čas zaměstnanců, který mohou vynaložit na činnosti spojené se zapojením občanů. Závisí na počtu zaměstnanců, kteří jsou k dispozici, a na jejich pracovní době, jejíž část může být na proces zapojení veřejnosti vynaložena. Sociální kapitál tvoří také schopnosti zaměstnanců. Kvalita procesu participace veřejnosti záleží na jejich vzdělání a zkušenostech. Aby participace veřejnosti mohla existovat a dobře fungovat, je důležité mít dostatečné zdroje. Druh a množství dostupných zdrojů určí, jakou měrou a jaké mechanismy při participaci veřejnosti použijeme (Gramberger 2001).

3.2 Určení pravidel

Před začátkem procesu účasti veřejnosti na projektu je důležité určit všechna pravidla, která by měla být dodržována. Za celý projekt musí nést někdo zodpovědnost, odpovědný by měl být orgán města, který projekt připravuje (Oriniaková, Teuschelová 2003). Orgány města si stanoví povinnost vyřizovat ve stanovené lhůtě připomínky občanů a informovat občany v daných termínech o výsledcích jejich rozhodnutí, o termínech veřejného projednávání projektu, o důvodech nepřijetí konkrétních návrhů

apod. (Berman a kol. 2002). Existuje-li participační komise, nebo jiná skupina angažujících se obyvatel je potřebné přesně vymezit její pravomoci a náplň práce. Ani participační komise nemá pravomoci rozhodovat o konečné podobě projektu (Grabow a kol. 2004). Je nutné vymezit rozsah zapojení občanů. Občané by měli vědět, že vykonávání úřední moci není jejich pravomocí, spolupráce města s občany přesto musí mít svou váhu (Berman a kol. 2002).

Pro informování veřejnosti o dění ve městě jsou používány různé sdělovací prostředky. Před začátkem realizace projektu se musí určit sdělovací prostředky, kterými budou informace o projektu proudit k občanům. Informace o projektu by měli mít občané včas a měly by být úplné (Stuhlík a kol. 2005). Za správné se shledává prostředky, kterými proudí informace, kombinovat, protože jednotlivé sdělovací prostředky používá pouze určitá skupina lidí (Reitschmiedová a kol. 2003). Sdělovacími prostředky mohou být regionální deníky, městské zpravodaje, internetové stránky města, úřední desky, různé nástěnky apod. Informování veřejnosti by mělo být vybíráno podle velikosti obce, rozsahu projektu, typu cílových skupin obyvatel a také podle místních zvyklostí (Navrátilová a kol. 2009).

Jako další pravidlo by mělo být stanoveno, že všechny informace a dokumenty, určené pro veřejnost, budou srozumitelné a přehledné. Srozumitelnost a jasnost informací zvyšuje efektivitu celého procesu, protože se do procesu zapojí více obyvatel (Navrátilová a kol. 2009).

3.3 Zapojení občanů

Pro celý proces je nejdůležitější fází vybrat občany, kteří by se ho měli účastnit. Zapojení všech dotčených skupin občanů připravuje organizátor procesu participace veřejnosti (Oriniaková, Teuschelová 2003). Zapojení občanů reprezentujících různé zájmy hned od začátku procesu vede k vyšší důvěryhodnosti celého projektu (Miková 1999). Proces participace musíme organizovat tak, aby se ho mohly účastnit všechny skupiny společnosti (Reitschmiedová a kol. 2003). Musíme si také uvědomit, že někteří občané nemají zájem se procesu účastnit a vyjadřovat své názory, proto by nikdo neměl být do procesu participace nucen. Obecně platí, že všichni lidé by měli mít stejný přístup k informacím, takže je na nich, jak je využijí (Oriniaková, Teuschelová 2003).

Lidé zapojující se do procesu, někdy nazývaní jako podílníci nebo cílová skupina, jsou všechny osoby, skupiny osob nebo organizace, které mohou projekt ovlivnit, být projektem ovlivněny nebo o něj mít z nějakého důvodu zájem (Reitschmiedová a kol. 2003). Zúčastněné osoby jsou nejčastěji lidé žijící na území, kterého se projekt přímo týká, ale mohou to být i majitelé obchodů a firem v daném území. Do projektu mohou být zapojeni aktéři, kteří se nenacházejí na vymezeném území, ale projekt se jich také nepřímo týká. Mezi ně patří například členové neziskových organizací, místní školy, sportovní oddíly apod. (Oriniaková, Teuschelová 2003). Do procesu participace by měl být zahrnut co nejširší vzorek populace daného území. To znamená muži i ženy, obyvatelé různého věku, vzdělání a s různými názory (Miková 1999). Podle mého názoru bychom neměli zapomínat na zapojení osob se zdravotním postižením. Ačkoli v dotčeném místě tvoří zlomek populace, jakákoliv menší úprava prostředí v okolí jejich bydliště jim může znepříjemnit jejich každodenní aktivity. Čím bude zahrnutí cílových skupin úplnější, tím úspěšnější bude pak celý projekt (Reitschmiedová a kol. 2003).

Aby bylo zapojení veřejnosti úspěšné, musí obce občany motivovat. Měly by vzbudit jejich zájem, aby se o projekt zajímali a spolupracovali na jeho řešení. Důležité je srozumitelně občanům projekt představit, sdělit jim cíle projektu a proč mají být do jeho řešení zapojeni. Všechny zainteresované osoby podílející se na projektu, zástupci a úředníci města, by měly být schopny občanům odpovídat na jejich dotazy týkající se projektu, měly by být tedy o projektu dostatečně informovány (Berman a kol. 2002).

3.4 Výběr mechanismů

Po určení cílových skupin občanů přichází na řadu výběr priorit a mechanismů pro zapojení veřejnosti. Protože sporné otázky o prioritách mezi veřejností a vedením města hrají v politickém rozhodování významnou roli, je velmi důležité si uvědomit, jaké sporné otázky považujeme za nejzávažnější. Při stanovování priorit se většinou nevyhneme střetu zájmů mezi skupinami občanů nebo mezi občany a vedením města. Tyto střety zájmů jsou velmi přínosné, přináší totiž různé strany pohledů na problém (Miková 1999). V participačním procesu by priority měly být zjišťovány přímo od občanů. Zástupci a úředníci města by se měli ptát občanů, co oni považují za potřebné (Berman a kol. 2002). Ideálem konečného výběru priorit by mělo být dosažení dohody mezi občany a městem, cílové skupiny ani úředníci či politici města by neměli

nesouhlasit s konečným výběrem priorit (Miková 1999). Dosáhnout v praxi domluvy bývá velmi těžké a v některých případech i nemožné.

Při začátku výběru mechanismů, by měly obce určit, jaké typy informací od obyvatel chtějí získat (Marek a kol. 2005). O názorech a potřebách veřejnosti by měly mít nějakou představu už před začátkem procesu participace a před určením správných mechanismů pro zapojení veřejnosti (Reitschmiedová a kol. 2003). Míru participační úrovně a možnost uplatnění mechanismů pro zapojení občanů určují dva základní faktory. Prvním faktorem je zájem občanů o spoluúčast na rozhodování a plánování v lokalitě. Druhým faktorem určujícím úroveň participace je ochota místních úředníků a politiků do procesu občany zapojovat (Aulická a kol. 1993). Při rozhodování, o tom jaké mechanismy při procesu zvolit, by obce měly brát v úvahu, jaké finanční zdroje, sociální kapitál a kolik času mají k dispozici. Měly by si také dobře rozmyslet, jaké informace budou potřebovat (Miková 1999). Aby se proces participace uskutečnil, musí být vybrány vhodné mechanismy a musí být dobře přizpůsobeny veřejnosti tak, aby se zapojilo co nejvíce občanů a efektivita participace byla co nejvyšší. Proto pro většinu případů nestačí použít pouze jeden typ mechanismů, ale je vhodné pro vyšší informovanost a komunikaci s obyvateli mechanismy kombinovat (Gramberger 2001).

Účast obyvatel na rozhodování a plánování může fungovat na různých úrovních. Intenzita zapojení obyvatel se pohybuje od informování občanů přes aktivní účast veřejnosti až k spolurozhodování obyvatel na projektu (Marek a kol. 2005). Úroveň mechanismů je vybírána podle toho, jak silnou zpětnou vazbu od občanů chce vedení města získat (Gramberger 2001). Dobrý přehled o rozřazení mechanismů podle úrovně zapojení veřejnosti podává bakalářská práce Kristýny Meislové (2009). V práci je úroveň zapojení veřejnosti rozdělena na tři stupně: komunikaci, konzultaci a participaci. Komunikace je zde definována jako přísun informací od vedení města směrem k občanům. Konzultační mechanismy již umožňují získávat názory a postoje obyvatel města. A participací je myšlen dialog mezi vedením města a jeho občany (Meislová 2009). Stručný přehled mechanismů podle úrovně účasti občanů ukazuje tabulka 2. Mechanismů zapojujících veřejnost existuje velké množství, proto následující tabulka slouží pouze pro vytvoření základní představy o tom, jaký nástroj slouží pro kterou úroveň zapojení veřejnosti.

Tabulka 2: Příklady mechanismů podle stupně zapojení veřejnosti

stupeň zapojení veřejnosti	příklady mechanismů
komunikace	standardní informační mechanismy (noviny, internetové stránky, …) veřejná slyšení a setkání informační linky
konzultace	ankety, dotazníková šetření, e-mailové dotazování konzultační dokumenty elektronická konzultace, interaktivní webové stránky občanské komise vyjádření občana (petice, veřejná shromáždění,…)
participace	občanské poroty, tradiční zasedání, plánovací workshopy poradní průzkumy veřejného mínění, poradní hlasování schůze obecního zastupitelstva s hlasováním referendum, volby

Zdroj: autorka podle práce Kristýny Meislové (2009)

Pro sběr informací od občanů si obce mohou vybrat z velké škály mechanismů. Používají se například dotazníková šetření, telefonická dotazování, individuální rozhovory nebo interaktivní výstavy. Jedním z nejefektivnějších mechanismů jsou veřejná setkání, kde si lidé mohou přímo vyměňovat své názory s úředníky a zástupci města. Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, je dobré mechanismy kombinovat (Reitschmiedová a kol. 2003). Použití a vytváření mechanismů by mělo být konzultováno s odborníkem. Například u dotazníkových šetření je velmi důležité, jak jsou otázky formulovány, obyvatelé jim musí rozumět. Záleží také na metodách sběru dat, každá metoda má jinou návratnost dotazníku, ale je také jinak časově a finančně náročná (Dzúrová 2010).

Pro přímé zapojení veřejnosti do projektu je vhodné sestavit participační komisi, která bude na celý proces dohlížet. Komise může být tvořena členy zastupitelstva a úředníky města, tak i občany města nebo lokality, které se projekt přímo týká. Občané v takové komisi mohou pomáhat s organizováním spolupráce mezi městem a občany (Berman a kol. 2002).

3.6 Rozhodování a implementace rozhodnutí

Pokud se proces participace uskuteční, měl by mít i zpětnou vazbu, názory občanů by měly být při konečném rozhodování o podobě projektu brány v úvahu. Vedení města by se mělo zavázat k tomu, aby se na názory obyvatel nezapomínalo (Gramberger 2001). Participace veřejnosti by ale v žádném případě neměla potlačovat odborný přístup. Přání a názory občanů mohou být přijaty pouze, pokud nebudou v rozporu s odbornými zásadami řešení projektu (Aulická a kol. 2003). Po konečném rozhodnutí o projektu je nezbytné výslednou podobu projektu zveřejnit, aby byli všichni občané dobře informováni. Také by měli městští úředníci všem účastníkům rozeslat oznámení o rozhodnutí zastupitelstva s vysvětlením důvodů přijetí a nepřijetí konkrétních návrhů obyvatel. Pokud občanům nebudou vysvětleny důvody nepřijetí jejich návrhů, ztratí důvěru vůči politickým rozhodnutím města, budou považovat své úsilí za zbytečné a příště nebudou mít chuť se procesu účastnit (Berman a kol. 2002).

Po přijetí plánu projektu vedením města následuje jeho realizace. Za realizaci je zodpovědný obvykle zpracovatel koncepce, pověřený pracovník nebo orgán města (Oriniaková, Teuschelová 2003). U dlouhodobých projektů by bylo vhodné jednou za čas občany informovat o tom, jak realizace projektu probíhá a nebylo by také na škodu uspořádat například další veřejné projednávání.

3.7 Monitorování a hodnocení procesu

V průběhu procesu a hlavně po jeho dokončení by se nemělo zapomínat na jeho monitorování a hodnocení. Hodnocení zvyšuje efektivitu práce (Reitschmiedová a kol. 2003). Zapojení veřejnosti je efektivní tehdy, pokud občané nějakým způsobem ovlivnili rozhodnutí vedení města (Navrátilová a kol. 2009). Správné monitorovací a hodnotící mechanismy by měly organizátorům poskytovat zpětnou vazbu, umožnit jim najít problémy vyskytující se v procesu a pomoci jim sledovat již provedené změny v území (Miková 1999). Je potřeba kontrolovat, jak se naplánované činnosti vyvíjejí, jestli je dosahováno stanovených cílů. Pomocí kontroly zjistíme, jaké dopady v průběhu procesu naše činnost na území má a obce se tak včas mohou vyvarovat problémům (Reitschmiedová a kol. 2003). Kontrola procesu se vyplatí nejvíce při realizaci dlouhodobých projektů (Miková 1999). V případě hodnocení průběhu procesu jsou

hlavními kriterii počet zapojených lidí, jejich pocit, že jsou bráni vážně a míra spokojenosti zapojených občanů, úředníků a politiků (Berman a kol. 2002).

V průběhu procesu by se měly všechny materiály, týkající se účasti veřejnosti, (jako např. výstupy z projednávání a připomínky obyvatel) archivovat. Materiály by měly být uschovávány alespoň po dobu projednávání a realizace projektu. Archivace nám později umožní zkontrolovat, zda veřejnost s připravovaným plánem opravdu souhlasila (Oriniaková, Teuschelová 2003).

4 OČEKÁVÁNÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Očekávání výzkumných otázek bylo stanoveno na základě rešerše odborné literatury. V praktické části práce budou mé hypotézy zkoumány pomocí rozhovorů s úředníky a dotazníkovým šetřením mezi obyvateli sídliště.

- *Jaké jsou ve městě pro participaci podmínky?*

Předpokládám, že město Jičín využívá všechny možné mechanismy pro informování a aktivní zapojení veřejnosti. Podle autorů by se totiž měly jednotlivé mechanismy kombinovat tak, aby umožnily všem občanům zapojit se (Navrátilová a kol. 2009). V praktické části bude zkoumáno, jakými způsoby se občané mohou v Jičíně zapojit.

- *Jak byli občané zapojováni při řešení projektu regenerace sídliště?*

Neziskové organizace a MMR vydávají doporučení jak postupovat při zapojování veřejnosti do plánování. Očekávám, že jičínští úředníci jsou s těmito postupy seznámeni a že se jimi v rámci možností snaží řídit.

- *Mají občané chuť participovat a jsou spokojeni s výsledky?*

Veřejnost obvykle nemívá velkou chuť zapojit se do dění ve městě, zapojuje se pouze v případě, pokud se jí věci bezprostředně osobně týkají (Čermák 2009). Obyvatelé sídliště by proto nemuseli k projektu regenerace být úplně lhostejní, protože se týká jejich blízkého prostředí. Pokud byli do projektu zapojeni, očekávám, že s ním budou i spokojeni.

- *Jaké faktory ovlivňují míru participace obyvatel?*

Míru participace veřejnosti by podle nastudované literatury měly ovlivňovat faktory jako stupeň dokončeného vzdělání, věk a také délka pobytu obyvatel v určitém území (například: Čermák 2009, Rakušanová 2005). Domnívám se tedy, že tyto socio-demografické faktory budou ovlivňovat i angažovanost obyvatel jičínského sídliště.

- *Jakých výsledků bylo při zapojení veřejnosti dosaženo?*

Odpověď na poslední otázku by měla zhodnotit, jak bylo s účastí veřejnosti nakládáno. Je důležité, aby úředníci jednotlivé připomínky občanů řádně zpracovali a stanovili si lhůty pro jejich vyřizování (Berman a kol. 2002). Proto tedy předpokládám, že připomínky obyvatel byly do projektu kvalitně a včas zapracovány a že se úředníci a zástupci města snažili udělat vše proto, aby přáním občanům vyhověli. Čekám, že do realizace projektu byly vzaty i konkrétní návrhy občanů a nebylo pracováno pouze s problémovými okruhy, které občané vymezili.

5 METODIKA

Teoretická část práce vznikla rešerší české i zahraniční odborné literatury. Zvláště pro kapitolu „2 Postup plánování při účasti veřejnosti“ byly použity především materiály, které vytváří české a mezinárodní neziskové organizace. Informace o míře zapojení veřejnosti existují na lokální úrovni v České republice pouze v ojedinělých odborných pracích, které se věnují většinou jen jedné nebo několika málo obcím. Jediným přehledným zdrojem pro celou Českou republiku, ale pouze o datech politické participace obyvatel, jsou výsledky volební účasti, které jsou k dispozici na internetových stránkách Českého statistického úřadu.

Při vytváření praktické části této bakalářské práce jsem vycházela z více zdrojů informací. Byly použity kvalitativní i kvantitativní zdroje informací. Prvním typem zdrojů bylo studium dokumentů urbanistické studie projektu regenerace sídliště Husova a dalších dokumentů jako je například zápisy z jednání zastupitelstva města. Návrh projektu regenerace sídliště spolu s dalšími informacemi jsou zveřejněny na internetových stránkách města Jičína www.mujicin.cz.

Dalším způsobem, jakým byly informace o projektu získány, byly rozhovory s úředníky města. Rozhovory byly provedeny celkem dva. První se uskutečnil dne 1. března 2010 s pracovnicí města pro komunikaci s veřejností Adélou Rulfovou. Zde mi byly zodpovězeny otázky týkající se zapojení občanů na úrovni celého města, jaké informační a konzultační mechanismy město k zapojení občanů používá, jak k nim občané přistupují a jak se vůbec o dění ve městě zajímají. Druhý rozhovor mi 15. března 2010 poskytl pracovník městského úřadu z odboru územního plánování a rozvoje města Martin Mitlohner, který měl projekt regenerace sídliště na starosti. Pracovník odpovídal na otázky, které se přímo týkaly zapojení obyvatel do projektu regenerace sídliště. Seznámil mě s tím, jak celý proces vznikal, jak městský úřad postupoval při zapojování občanů, jaké byly nejčastější připomínky občanů a jak s nimi město nakládalo. Oba rozhovory trvaly kolem třiceti minut. Úředníci velmi vstřícně odpovídali na mé otázky a také mi poskytli další materiály týkající se projektu regenerace sídliště. Některé doplňují otázky byly zodpovězeny později formou e-mailů.

Abych získala informace o názorech občanů na možnosti zapojit se do projektů města a o jejich spokojenosti s projekty města na sídlišti, rozhodla jsem se provést dotazníkové šetření. Dotazníky vznikaly až po rešerši odborné literatury v problematice

participace veřejnosti. Některé z otázek dotazníku byly převzaty z práce sociologa Daniela Čermáka (2009), který se tématem zapojení veřejnost na lokální úrovni také zabývá. Obyvatelům sídliště byly pokládány otázky, jak jsou informováni o probíhajícím projektu regenerace sídliště, jaké informační zdroje používají, zdali jsou s projektem spokojeni a zdali si myslí, že mohou projekt regenerace sídliště ovlivnit. Přesné znění všech otázek se nachází v příloze 3. Odpovědi určitě ano, spíše ano a určitě ne, spíše ne byly pro lepší názornost a nízký počet dotazníků sloučeny. Dotazníkové šetření probíhalo mezi obyvateli jičínského sídliště tři dny v týdnu od 6. do 8. dubna 2010, vždy mezi 16. a 18. hodinou odpolední, kdy se vrací nejvíce lidí z práce. Dotazování se uskutečnilo na několika veřejných prostranství sídliště tak, aby mělo co nejvíce obyvatel možnost se vyjádřit. Abych získala co nejvíce odpovědí obyvatel, použila jsem jako metodu pro sběr dat osobní rozhovory, při kterých jsem použila standardizovaný dotazník (viz příloha 3). Další výhodou použití této metody bylo, že jsem se od obyvatel dozvěděla více a v případě, že se některý z občanů do projektu více zapojoval, jsem s ním udělala krátký neformální rozhovor. Celkový počet zodpovězených dotazníků byl 60. Občané sídliště většinou možnost odpovědět na otázky využili, odmítlo asi kolem 30 občanů. Pro názornost byly při vyhodnocování dotazníků některé odpovědi sloučeny. Výsledky byly interpretovány pomocí jednoduché deskriptivní statistiky, protože výsledný vzorek je příliš malý a tedy i nereprezentativní.

Tabulka 3 ukazuje strukturu respondentů v dotazníkovém šetření podle pohlaví, vzdělání a věku. 33 % dotazovaných byly ženy a 27 % tvořili muži. Podle vzdělání převažuje skupina obyvatel s maturitou 43 %. Nejméně zastoupené věkové kategorie jsou 40 až 49 let 13 % a 65 let a více 15 %.

Tabulka 3: Struktura respondentů dotazníkového šetření na jičínském sídlišti

pohlaví	respondenti (%)	vzdělání	respondenti (%)	věk	respondenti (%)
muž	45	základní	7	18-29	25
žena	55	střední bez maturity	25	30-39	22
		střední s maturitou	43	40-49	13
		vyšší odborné, vysokoškolské	25	50-64	25
				65 a více	15

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2010
Poznámka: počet respondentů 60

6 ÚČAST VEŘEJNOSTI V PRAXI MĚSTA JIČÍN

6.1 Základní charakteristika města Jičín

Město Jičín leží v severozápadní části Královéhradeckého kraje a od hlavního města Prahy je vzdálený přibližně 100 km (příloha 1). Nachází se nedaleko chráněné krajinné oblasti Český ráj, a proto je pro město především v letních měsících velmi významný cestovní ruch. První písemná zmínka o městě pochází z roku 1293, město nejvíce vzkvétalo za dob vlády Albrechta z Valdštejna, který zde nechal vybudovat velký počet památek. V dnešní době si město Jičín snaží zachovat svůj historický ráz prostřednictvím realizací projektů dotovaných Evropskou unií.

Jičín funguje jako obec s rozšířenou působností a obec s pověřeným obecním úřadem. Město se rozkládá na ploše 2 495 ha a žije zde 16 448 obyvatel (ČSÚ 2008). Věková struktura obyvatel Jičína je podobná struktuře Královéhradeckého kraje, v obou případech nejpočetnější skupinu tvoří obyvatelé mezi 20 a 29 lety. Věkovou strukturu města Jičín znázorňuje graf 1. Průměrný věk obyvatel města v roce 2007 byl 40,7 let a téměř se nelišil od průměrného věku celého kraje, ale oproti celostátnímu průměru byl o několik desetin let nižší (ČSÚ, 2010). Podle vzdělanostní struktury obyvatel města jsou nejvýznamnější skupinou obyvatelé s výučním listem nebo s maturitou, kteří tvoří přes dvě třetiny všech obyvatel města. Vysokoškolské vzdělání má v Jičíně přes 10 % obyvatel (ČSÚ, SLBD 2001). Jičín má oproti Královéhradeckému kraji vyšší podíl obyvatel s maturitou a vysokoškolským vzděláním na úkor obyvatel s nižším vzděláním. V březnu roku 2010 zde dosahovala nezaměstnanost 8 % a v Královéhradeckém kraji byla ještě o půl procenta vyšší, tedy 8,5 % (MPSV ČR, 2010).

Graf 1: Věková struktura obyvatel Jičína v roce 2001

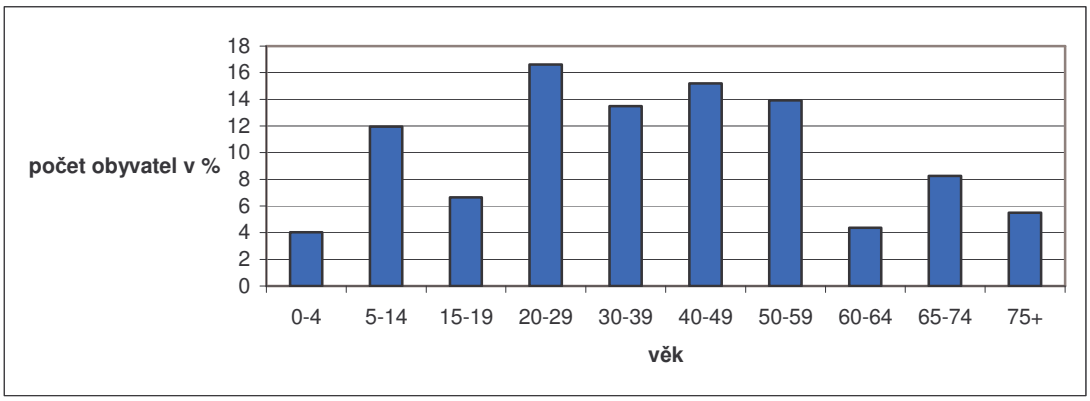

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2001

6.2 Volební účast

„Volby mohou být chápany jako událost, při níž občané vyjadřují své postoje vůči elitě vytvořené na základě svých priorit a hodnot a zároveň subjektivní spokojenost s fungováním systému“ (Rakušanová, Řeháková 2006, s. 32). Volební účast je jedním ze základních ukazatelů politické participace občanů. Poukazuje na to, jaký mají obyvatelé zájem nepřímo se podílet na rozhodování v obci. Voliči proto volí své zástupce, kteří za ně dělají rozhodnutí ve věcech veřejných. Zastupitelstvo města je voleno jednou za čtyři roky, počet zastupitelů ve městě Jičín je 21 (www.mujicin.cz, 2010).

Graf 2 znázorňuje účast ve volbách do zastupitelstva obce za město a okres Jičín a také za Královéhradecký kraj. V městě Jičíně dosahuje volební účast nižších hodnot než je tomu na okresní nebo krajské úrovni. Za poslední tři volební období se volební účast v Jičíně snížila ze 47 % na 44 %. Tato tendence je charakteristická pro celou Českou republiku, klesající volební účast je důsledkem snižování důvěry občanů k politickým elitám (Rakušanová, Řeháková 2006). Volby do zastupitelstva krajů dosahují ještě nižších hodnot, v roce 2008 k volbám přišlo jen 39 % obyvatel Jičína. Nejvyšší volební účasti bývá v Jičíně dosahováno u voleb do poslanecké sněmovny České republiky, v roce 2006 se zúčastnilo voleb 64 % voličů. Zdali je volební účast vysoká či nízká, závisí na typu voleb. V České republice platí, že volební účast v komunálních volbách je nižší než volební účast voleb do poslanecké sněmovny (Čmejrek 2006).

Graf 2: Účast ve volbách do zastupitelstva města Jičín mezi lety 1998 a 2006

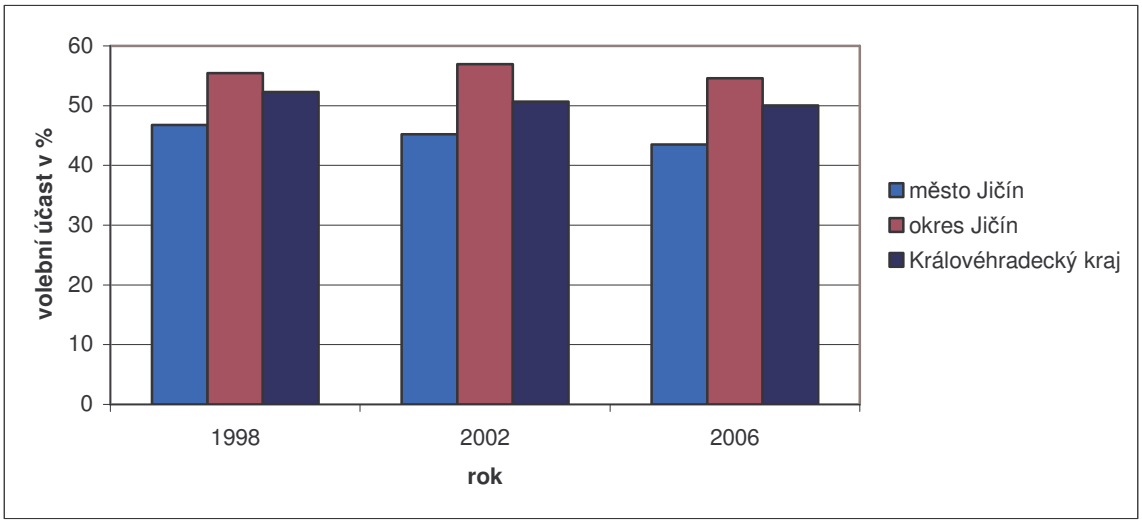

Zdroj: www.volby.cz

6.3 Podmínky pro participaci v Jičíně

Město Jičín přistupuje k zapojení svých obyvatel do správy města velice kladně. Důkazem toho jsou například městem připravované ankety, které mají pomoci úředníkům a zastupitelům města v jejich rozhodování a usnadnit tím také obyvatelům jejich život. Jako příklad lze uvést anketu „Ušijte si městskou hromadnou dopravu na míru“ nebo anketu, ve které si občané mohou zvolit, v jaký čas by se mělo konat setkání vedení města s občany a o jakém tématu by na setkání chtěli občané diskutovat. Pracovníci úřadu se snaží, aby názory a připomínky občanů měly zpětnou vazbu. Ale ne vždy však mohou občanům v jejich přáních vyhovět. Občané totiž většinou neznají všechny informace tykající se daného projektu a proto jsou některé jejich nápady neproveditelné.

Pro posílení komunikace s občany ve městě bylo vytvořeno místo pracovníka pro komunikaci s veřejností. Pracovní pozice existuje ve městě teprve dva roky. Její náplní práce je zajišťovat informační toky mezi vedením města a obyvateli a poskytovat veřejnosti informace o činnosti orgánů města, záměrech a schválených koncepcích. Pracovník připravuje tiskové konference města, návrhy čtvrtletníků a anket pro občany, zpracovává podněty veřejnosti k činnosti orgánů města. Podílí se také na vytváření a chodu webových stránek města. Podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím je povinen poskytovat občanům informace například o usnesení městského zastupitelstva. Úředník pro komunikaci s veřejností čerpá informace týkající se připravovaných projektů města na schůzkách pracovníků městského úřadu s městským tajemníkem, které se konají jednou týdně. Na schůzi jsou řešeny aktuální problémy týkající se chodu města a připravovaných projektů ve městě. Pracovník prošel různými školeními, která by mu měla pomoci zlepšit jeho kvalitu komunikace s veřejností. Každý zaměstnanec městského úřadu má svůj plán vzdělávání. Školením, kterým úředník pro komunikaci s veřejností prošel, je například kurz od občanského sdružení Občan v akci, zaměřený na zapojování veřejnosti do rozhodování, nebo se také například zúčastnil školení o zákonu volného přístupu k informacím, které je povinen občanům podávat.

Pro sdělování informací obyvatelům a komunikaci mezi obyvateli a vedením města slouží mnoho nástrojů. Jednou z možností jsou tiskoviny. Město Jičín vydává Jičínský zpravodaj, který vychází jednou za šest týdnů. Zpravodaj je určen pro každou domácnost v administrativním vymezení obce Jičín (celkem 7500 výtisků).

Ve zpravodaji se občané dočtou o připravovaných projektech města. Dalším zdrojem tiskovin informujících občany o dění ve městě jsou různé regionální deníky, lze například uvést Nové noviny, Jičínský deník nebo regionální vydání deníku MF Dnes. O sdělování informací novinářům se stará pracovník pro komunikaci s veřejností. Kromě novinářů píšících do regionálních deníků jsou také podávány informace reportérům z regionálních rozhlasových stanic, v případě Jičína se to nejčastěji týká reportérů Českého rozhlasu.

Dalším typem nástrojů informující občany o správě města jsou elektronické zdroje informací. Město Jičín má velmi pěkné webové stránky, které jsou k dispozici na adrese www.mujicin.cz. Město s těmito stránkami vyhrálo v roce 2009 krajské kolo soutěže o nejlepší webové stránky a elektronické služby měst a obcí „Zlatý erb“. Na webových stránkách jsou zveřejněny všechny možné informace týkající se chodu města (např. kontakty na představitele města, zpracované projekty probíhající ve městě apod.). Velmi užitečné pro komunikaci veřejnosti s vedením města je interaktivní diskusní fórum. Zde lidé mohou vytvářet témata a diskutovat o nich, mohou vznášet různé dotazy na vedení města. Na jejich dotazy odpovídá pracovník pro komunikaci s veřejností nebo městský úředník pracující na odboru města, kterého se dotaz týká. Bohužel občané fórum berou spíše jako místo, kde si mohou postěžovat. Další informace týkající se města jsou k nalezení na stránkách kulturních a sportovních organizací města například na www.sport-jicin.cz a www.kzmj.cz nebo také na stránkách technický služeb města www.tsjc.cz .

Jednou měsíčně probíhají veřejná setkání s občany. Počet občanů účastnících se setkání se mění podle diskutovaných témat. Nejvíce občanů navštěvuje schůze při projednávání územních plánů, rozpočtů a větších investičních projektů města. Obyvatele také zajímají projekty týkající se bezprostředně jejich života. Počet občanů na setkáních se většinou pohybuje od 10 do 40 lidí. Počet závisí na měsíci v roce a také na počasí, v letních měsících bývá účast velmi nízká. Setkání navštěvují pravidelní účastníci, většinou starší pánové, mladí lidé na setkání moc často nechodí. Veřejnost se může také účastnit veřejného jednání zastupitelstva města. Dalšími formami informování veřejnosti jsou různé veřejné prezentace; plakáty, letáky a jiné materiály města a jeho organizací; informační tabule o stavebních akcích a jiné informační panely. Občané mohou získat informace v informačním centru města Jičína nebo se přímo obrátit e-mailem nebo telefonem na zaměstnance vedení města.

6.4 Charakteristika sídliště Husova

Sídliště Husova, nacházející se na východním okraji města Jičína, se může jako jedno z mála sídlišť pochlubit svou výbornou polohou (viz obrázek 2). Docházková vzdálenost do centra je kolem 800 metrů a k pěší zóně vedoucí do centra dokonce pouhých 500 metrů. Sídliště tedy nemá typickou odlehlou polohu, která je charakteristická pro většinu sídlišť. Ze severovýchodu na sídliště navazuje sportovní areál města Jičína. Pro volnočasové aktivity obyvatel sídliště také slouží suchý poldr, vybudovaný pod hrází rybníku Šibeňák. Poldr má přírodně rekreační funkci, například lze uvést sáňkovací kopec pro děti (Urbanistické středisko Brno 2007). Další volný čas mohou obyvatelé strávit procházkou nebo jízdou na kole či kolečkových bruslích lipovou alejí vedoucí z centra města do nedaleké dva kilometry vzdálené obce. Lipová alej téměř sousedí se severozápadní částí sídliště. Východně od sídliště se nachází několik supermarketů a hypermarket Tesco nahrazující občanům chybějící obchody na sídlišti. Město Jičín poskytuje občanům autobusovou městskou hromadnou dopravu, kterou mají zdravotně postižení a občané nad 60 let zdarma. V centru sídliště se nachází jedna autobusová zastávka, na okrajích sídliště pak další dvě (www.mujicin.cz, 2010).

Na sídlišti Husova žije 3395 obyvatel (Urbanistické středisko Brno 2007). V sídlišti převládá starší obyvatelstvo, procentuální podíl dětí z celkového počtu obyvatel sídliště je pouhých 12 %, podíl dětí na celkovém počtu obyvatel města Jičína je 16 %. Občané ve věku od 15 do 59 let tvoří 63 % obyvatel sídliště a 24 % zbývá na obyvatele starší 59 let. Na rozdíl od sídliště je v Jičíně podíl obyvatel starších 65 let pouze 16 % (Urbanistické středisko Brno 2007; ČSÚ, 2010). Sídliště je tvořeno 69 panelovými domy, najdeme zde dva druhy obytných domů, čtyřpodlažní a osmipodlažní. Sídliště bylo budováno v několika etapách (viz obrázek 2). Nejstarší část, nacházející se v severozápadní části území sídliště, vznikla v 1. polovině 70. let a tvoří ji čtyřpodlažní domy. Střední část sídliště, vybudovaná v letech kolem roku 1975, je složena z osmipodlažních panelových domů. V této části sídliště se také nachází 12ti podlažní věžový dům. Jižní část, která je nejmladší, tvoří osmipodlažní domy, postavené v letech 1979-1980. V 69 obytných panelových domech se nachází 1372 bytů (Urbanistické středisko Brno 2007). Největší část domů 48 % je ve vlastnictví stavebního bytového družstva občanů v Jičíně. 19 % domů má ve vlastnictví město Jičín a 33 % domů je v soukromém vlastnictví neboli ve společenství vlastníků. Nezastavěné plochy mezi domy jsou převážně v majetku města Jičína (Urbanistické středisko Brno

2007). V dnešní době mnoho domů prochází rekonstrukcí spojenou se zateplením domů a výměnou oken. Zateplování domů s projektem města regenerace sídliště nemá nic společného, rekonstrukce domů je závislá na dohodě vlastníků jednotlivých domů.

Sídliště postrádá funkční pěší zónu a centrální veřejné prostranství. Nedostatkem jsou také chybějící plochy pro sport a dětská hřiště, která neodpovídají hygienickým parametrům. Ačkoliv je v ulicích sídliště snížená rychlost projíždějících vozidel, sídliště potřebuje opatření, která přinutí řidiče rychlost dodržovat. Hlavním problémem sídliště je nedostatečný počet parkovacích míst. Některé problémy, jako je nedostatek pracovních příležitostí nebo chybějící občanská vybavenost, jsou vyřešeny výhodnou polohou sídliště (Urbanistické středisko Brno 2007).

Obrázek 2: Poloha, okolí a etapy výstavby sídliště

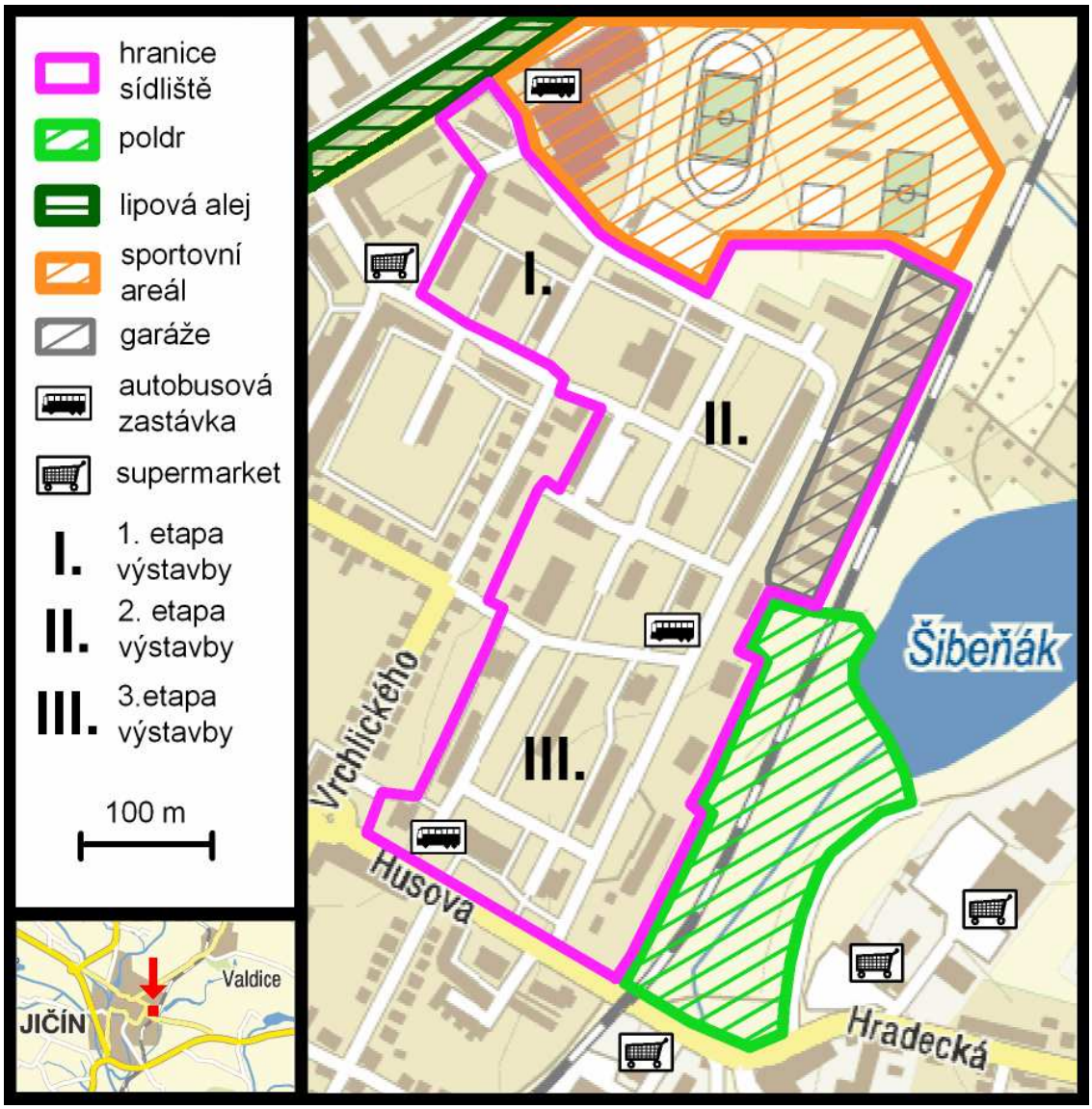

Zdroj: autorka, podklad http://amapy.centrum.cz, Urbanistické středisko Brno 2007

6.5 Projekt regenerace sídliště

Důvodem pro zpracování projektu regenerace sídliště byla snaha města Jičína řešit problémy tykající se panelového sídliště Husova. Procesem regenerace je myšlena „obnova a údržba existujících struktur stavebního fondu, která si klade za cíl dosažení soudobých standardů ve starší zástavbě“ (Šilhánková 2000, s. 2). Město se chce pokusit o proměnu celého sídliště, chce zlepšit podmínky pro sport a rekreaci na sídlišti, sociální a životního prostředí obyvatel a také chce řešit problematiku dopravní infrastruktury. Regenerace se netýká vlastních bytových domů. Město Jičín projekt spolufinancuje ze státní dotace „Program regenerace panelových sídlišť“. Cílem tohoto programu je poskytování dotací obcím na regeneraci panelových sídlišť, která mají nejméně 150 bytů. Dotace může být poskytnuta až do výše 70 % rozpočtových nákladů (www.mmr.cz, 2010).

Nápad na realizaci projektu regenerace sídliště vznikl v roce 2006. Zadavatelem projektu bylo město Jičín a urbanistickou studii zhotovilo Urbanistické středisko Brno, spol. s. r. o. Projekt byl zpracován v průběhu roku 2007. Vzhledem k územnímu rozsahu a možnostem financování projektu, které město Jičín má k dispozici, je projekt regenerace sídliště rozdělen do 10 etap, dnes probíhá 2. etapa (obrázek 3). Projekt tedy bude trvat minimálně 10 let. V průběhu realizace projektu budou hledány další finanční zdroje, které by mohly proces regenerace zkrátit. Projekt by měl vytvořit podmínky pro podporu sousedských vztahů a připravit veřejné prostory sídliště tak, aby je mohli občané využívat pro odpočinek a relaxaci (Urbanistické středisko Brno 2007).

Při řešení bude brán ohled na silné stránky sídliště, jako je blízkost centra, sportovního areálu a supermarketů. Budou také zohledněny hodnoty území, kterými jsou většinou rozsáhlé plochy zeleně. Díky projektu by na sídlišti mělo v jednotlivých etapách vzniknout centrum sídliště s veřejným parkem. Rekonstrukce bývalé kotelny by měla umožnit vznik víceúčelového objektu, ve kterém by podle předešlého jednání mělo vzniknout menší zdravotní středisko. Ke zklidnění místní dopravy by mělo dojít instalací zpomalovacích prahů a také by měla na sídlišti přibýt nová parkovací místa. Do budoucna by mělo být docíleno toho, aby na jeden byt připadalo jedno parkovací místo. V rámci regenerace také dojde k rekonstrukci a vzniku nových chodníků v intenzivně používaných místech, bude navýšen městský mobiliář a instalovány schránky pro psí exkrementy. Měla by přibýt čtyři nová dětská hřiště a také jedno víceúčelové hřiště pro mládež a dospělé (Urbanistické středisko Brno 2007).

Obrázek 3: Probíhající úpravy na sídlišti Husova v roce 2009

Zdroj: autorka

6.6 Postup zapojení veřejnosti do projektu regenerace sídliště

Zapojení veřejnosti do projektu regenerace sídliště Husova bylo iniciováno odborem územního plánování a rozvoje města jičínského městského úřadu. Městský úřad na regeneraci sídliště zažádal o dotaci z „Programu regenerace panelových sídlišť“. Dotaci poskytuje Ministerstvo pro místní rozvoj. Aby byla dotace projektu přidělena, musí být do vytváření projektu zapojeni obyvatelé sídliště, participace veřejnosti zde byla tedy účelová. Účast občanů na projektu byla koordinována úředníky města Jičína, i když projekt regenerace sídliště připravovala externí firma. Zapojení veřejnosti nebylo na úřadě bráno jako samostatný projekt, proto pro něj nebyly vyhrazeny žádné samostatné finanční zdroje. Účast občanů na projektu a celý projekt regenerace sídliště organizoval pracovník odboru územního plánování a rozvoje města, který se stará o dotační záležitosti městských projektů. Na proces zapojení veřejnosti nebyl tedy vyhrazen žádný samostatný pracovník, ale celý proces uskutečňovali úředníci v rámci jejich pracovní doby. V průběhu projektu vznikla na městském úřadě pozice pracovníka pro komunikaci s veřejností, který pak při komunikaci mezi městem a občany pomáhal.

Přímo vyzváni zúčastnit se projektu byli pouze lidé žijící na sídlišti. Úředníkům bychom měli vytknout, že se do procesu sami nesnažili zapojit Stavební bytové družstvo občanů v Jičíně, které vlastní téměř polovinu domů na sídlišti a má na starosti jejich údržbu. Bytové družstvo mělo možnost se zapojit, ale nebylo k tomu přímo vyzváno a záleželo tedy na jeho vlastní iniciativě. Na území sídliště se jinak nenacházejí žádná sdružení občanů, která by se do procesu mohla zapojit. Firma Urbanistické

středisko Brno vypracovávající projekt konzultovala problematiku řešeného území také s dotčenými odbory městského úřadu: odborem životního prostředí, odborem dopravy a odborem územního plánování a rozvoje města. Jednání nad rozpracovaným návrhem řešení projektu proběhlo také s Policií ČR okresním ředitelstvím Jičín a s Technickými službami města Jičín.

Pro informování občanů o projektu sloužily městu jejich tradiční informační kanály: Jičínský zpravodaj, noviny a internetové stránky města. Kombinace těchto informačních zdrojů by měla stačit tak, aby se většina obyvatel dozvěděla o existenci nově vznikajícího projektu. Jako mechanismy, které městu zprostředkovaly názory obyvatel sídliště, byly vybrány anketa mezi obyvateli a veřejné projednávání. Občané také mohli podávat své připomínky na internetovém fóru.

Pracovníci městského úřadu chtěli zjistit, jaké nedostatky tohoto území shledávají občané sídliště za nejzávažnější, co je pro občany prioritní, zdali dávají přednost zeleni před novými parkovacími místy a podobně. Proto vymezili okruhy problémů: plochy pro pěší a mobiliář; veřejná zeleň; plochy pro sport a rekreaci; občanská vybavenost; doprava a bezpečnost chodců; plochy pro parkování a odstavení vozidel; shromažďování komunálního odpadu. Na základě těchto okruhů vznikla anketa pro obyvatele sídliště. Přípravu konkrétních otázek ankety připravovala externí firma pracující na projektu regenerace. Obsah ankety odpovídal vymezeným problémovým okruhům. Zlepšení prostředí sídliště mohli občané ovlivnit nejen vyplněním anketního lístku ale i zákresem svých připomínek a námětů do přiložené schematické mapky. Cestu dotazníků k veřejnosti pak zajišťoval opět městský úřad. Anketa byla zveřejněna na Internetu a také v tiskové formě dodána mezi obyvatele. Tištěná anketa byla předána jednotlivým správcům domů, aby ji dál rozšířili mezi ostatní obyvatele domu. Obyvatelé pak vyplněné dotazníky vhazovali do urny, která byla umístěna na městském úřadě. Tato metoda může být důvodem nízké návratnosti dotazníků. Návratnost dotazníků vzhledem k počtu obyvatel sídliště byla malá. Z 1372 rozdaných dotazníků se jich vrátilo pouze kolem 80.

Z výsledků ankety a dalších připomínek vyplynulo, že většina obyvatel v sídlišti nepostrádá centrální veřejné prostranství a chybějící občanskou vybavenost (viz také příloha 2). Někteří však v anketě uvedli, že se jim nelíbí přeměna objektu Družba, ve které se nachází restaurace, za účelem bytové výstavby. Velká část obyvatel je spokojena s údržbou zeleně, jasná shoda ale nenastala při výběru její skladby, protože někteří nechtějí vysazování jehličnanů a někteří listnatých stromů. Téměř polovina

obyvatel shledává za potřebné redukovat přerostlou zeleň a postrádá plochy pro venčení psů. Závažný problém není ani se svozem komunálního odpadu, pouze u některých domů by občané chtěli zvýšit počet kontejnerů. Požadují separaci cyklistické dopravy a zklidnění dopravy automobilové, čehož chtějí docílit instalací zpomalovacích pruhů a kontrolou rychlosti ze strany policie. Pro část obyvatel je také nedostačující počet přechodů pro pěší. Největší spory mezi obyvateli se týkají parkovacích míst. Polovina z nich nechce nová parkovací místa na úkor zeleně, i když jsou pro přeplněné sídliště potřebná. Obyvatelé kritizují vybavení městským mobiliářem, přejí si více laviček, odpadních košů i s pytlíky na psí výkaly a stojany na kola. Psí exkrementy, které sídliště znečišťují, jsou velkým problémem. V připomínkách obyvatel byl vznesen požadavek na vyčlenění ploch pouze pro venčení psů. Značná část obyvatel postrádá klidové plochy pro posezení a zlepšení kvality dětských hřišť na úkor jejich počtu. Nechtějí také, aby hřiště byla umisťována mezi panelové domy (Urbanistické středisko Brno 2007).

Po vyhodnocení ankety proběhlo veřejné projednávání, kde byli obyvatelé s jejími výsledky seznámeni. Byl představen návrh regenerace sídliště a veřejnost zde měla prostor pro diskuzi a své další připomínky k návrhu projektu. Veřejná projednávání byla celkem dvě. Jedno před začátkem vzniku projektu v roce 2006 a druhé v roce 2009. Druhé projednávání bylo uskutečněno na podnět občanů z důvodů dodatečných úprav a aktualizace celého projektu. Veřejného projednávání se účastnilo zhruba osmdesát lidí, což je nadprůměrná účast jiných městských setkání s občany. V Jičíně na ně obvykle chodí průměrně kolem dvaceti lidí. Pozvánky na veřejné projednávání byly vylepeny na vchody domů na sídlišti. Tato metoda je v případě jičínského sídliště vhodná, protože na vchody domů bývají dávány důležité informace, týkající se domu nebo sídliště a většina obyvatel je čte. Občané se k projektu také mohli vyjádřit na schůzi zastupitelstva města, která je přístupná obyvatelům a je tu i místo pro jejich dotazy. Na schůzi ale bývají projednávány i další projekty, proto není čas na větší diskuzi. Schůze zastupitelů města je přístupná veřejnosti ze zákona, není to iniciativa města.

Do projektu byly zpracovány nejen připomínky obyvatel, ale i dotčených odborů městského úřadu a také představitelů města. Lhůta na vyřízení připomínek občanů přímo stanovena nebyla, ale město bylo vázáno termínem pro dokončení programu regenerace. Jednotliví občané o vyhodnocení svých připomínek informováni nebyli, ale měli možnost seznámit se s výsledkem celého procesu, tedy i

s vyhodnocením svých připomínek, při projednávání programu regenerace v zastupitelstvu a následně na internetových stránkách města, kde je program vyvěšen. Někteří z občanů se na vyhodnocení své připomínky přišli zeptat osobně nebo zaslali e-mailový dotaz, na který jim bylo odpovězeno. Některé dotazy byly také zveřejněny na internetové diskuzi města.

V roce 2007 byl projekt regenerace sídliště schválen všemi přítomnými členy zastupitelstva. Schváleno bylo i spolufinancování I. etapy regenerace ve výši 1 332 900,- Kč (Městský úřad Jičín, 2010). Zbytek nákladů byl financován z dotace ve výši 3 110 000,- Kč (Urbanistické středisko Brno 2008). Dokončení všech deseti etap projektu je naplánováno na rok 2016, v průběhu realizace regenerace sídliště bude projekt aktualizován. Poprvé tomu tak bylo již po první etapě v roce 2008, kdy byl aktualizován plán II. etapy, která právě probíhá. Poté následovalo opět veřejné projednávání s místem pro veřejnou diskuzi. Změny v etapách projektu byly vyvolány požadavky místních obyvatel, dotčených orgánů a majitelů technické infrastruktury. Problém často bývá v tom, že velká část obyvatel se o projekt regenerace sídliště začne zajímat, až když se jim začne stavět před domem. Proto se někteří obyvatelé projekt snaží ovlivnit až v jeho průběhu. Kontaktují nebo navštěvují pracovníky městského úřadu se svým připomínkami. V průměru je to asi deset lidí ročně. Většinou chtějí přesunout nějakou úpravu sídliště z jedné etapy do jiné. Podle jičínského úředníka Martina Mitlohnera se jim pracovníci městského úřadu snaží vyhovět, pokud to například moc nenaruší celkovou cenu připravované etapy.

Celý projekt byl tvořen na základě názorů obyvatel sídliště. Výsledky ankety a další podnětné připomínky obyvatel byly zapracovány do okruhových problémů projektu, které by jinak byly sestaveny pouze z problémů zjištěných projektantem. Velká část problémů řešeného území, kterou vymezili obyvatelé sídliště, byla sice nalezena při vlastním průzkumu sídliště zpracovatelskou firmou, ale sama firma přiznala, že výstupy ze strany obyvatel pro ni byly cenným podkladem pro další zpracovávání projektu (Urbanistické středisko Brno 2007). Pracovníci odboru územního plánovaní a rozvoje města také uznali, že některé nápady obyvatel byly velmi přínosné a že je takové řešení nenapadlo (potřeba chráněného přechodu přes trať na území sídliště). Jako základní návrhy řešení byly vymezeny tyto okruhy: vytvoření centra sídliště, vymezení ploch s parkovou úpravou, zklidnění dopravy s upřednostněním pohybu pěších, vymezení nových ploch pro odstavení vozidel, doplnění ploch pro sport a rekreaci všech věkových skupin a doplnění mobiliáře. Z těchto návrhů odporoval

přáním občanům pouze první návrh na vytvoření centra sídliště, které obyvatelé označili za nepotřebné. Při detailnějším pohledu na řešení jednotlivých návrhů také většinou odpovídalo názorům občanů (Urbanistické středisko Brno 2007).

Postup města v porovnání s teoretickým postupem znázorňuje tabulka 4. Při zapojení veřejnosti do projektu regenerace sídliště město splnilo velkou část kroků, které byly definovány v teoretické části práce. Chybějícími kroky byla nepřítomnost odborníků (psychologů, sociologů) na přípravě spolupráce s občany. Ani pracovníci úřadu neprošli školeními na práci s veřejností a neznají pravidla zapojování občanů. Pro vyřízení připomínek obyvatel si úředníci města nestanovili žádná pravidla (například lhůty pro jejich vyřízení). Za největší nedostatek shledávám nezapojení všech dotčených skupin obyvatel. Účastnit se projektu byli přímo vyzváni pouze obyvatelé žijící na sídlišti a projekt byl také probrán s dotčenými orgány města. Výběr mechanismů informující občany byl dostatečný, vznik projektu doprovázely také tři konzultační mechanismy: anketa, veřejné projednávání a internetové fórum. Nebyly ovšem použity participační mechanismy, díky nimž by mohli obyvatelé na přípravě projektu s městem více spolupracovat. Tyto mechanismy jsou totiž většinou finančně a časově náročné.

Tabulka 4: Postup města při zapojování obyvatel do projektu regenerace sídliště

teoretický postup		**praktický postup**	**rok**
příprava spolupráce	iniciátor zpracovatel zapojení veřejnosti odborníci	městský úřad, odbor územního plánování externí firma městský úřad (spolupráce s externí firmou) **NE**	2006
určení pravidel	připomínky	**NE**	
zapojení občanů	veřejnost občanská sdružení soukromí sektor dotčené orgány	obyvatelé sídliště **NE** **NE** odbory městského úřadu policie technické služby	
výběr mechanismů	komunikace	internetových stránky města Jičínský zpravodaj noviny	
	konzultace	anketa veřejné projednávání internetové fórum	
	participace	**NE**	
rozhodování a implementace rozhodnutí		schválení projektu zastupitelstvem města začátek realizace projektu	2007 2008
monitorování a hodnocení procesu		aktualizace projektu veřejné projednávání	2009

Zdroj: autorka

6.7 Přístup obyvatel k účasti na projektu

Tato kapitola vznikla z výsledků dotazníkového šetření prováděného mezi obyvateli sídliště Husova. Občanům byly pokládány otázky, jak jsou informováni o probíhající regeneraci sídliště, jaké informační zdroje používají, zda jsou s regenerací spokojeni a zda si myslí, že mohou projekt regenerace sídliště ovlivnit. Přesné znění všech otázek je dodáno v příloze 3.

První část dotazníku byla zaměřena na zdroje informací, které občané použili, aby se o projektu regenerace sídliště informovali, přičemž občané mohli uvést i více zdrojů (viz graf 3). Nejvíce obyvatel získává informace z Jičínského zpravodaje, který dostávají jednou za šest týdnů zdarma do schránky. Občané tedy nemusí vynakládat námahu, aby informace získali. Druhým nejčastěji používaným zdrojem jsou noviny, které používá 63 % obyvatel, internetové stránky města pak navštěvuje za účelem získání informací třetina dotazovaných občanů. Internetové stránky podle dotazníkového šetření používají více lidé s vyšším vzděláním a především lidé ve věku mezi 30 a 50 lety. Zdroje informací, při kterých mohou občané zároveň vyjadřovat svůj názor (setkání města s občany, telefon a e-mail na pracovníky města), využívá už méně občanů. Setkání města s občany se alespoň jednou zúčastnilo 12 % dotazovaných občanů, telefon a e-mail na zaměstnance města využily někdy pouze 3 % obyvatel. Získávání informací z těchto zdrojů (setkání města s občany) také závisí na stupni vzdělání a věku obyvatel. S vyšším stupněm vzděláním a věkem roste podíl uživatelů. Výjimku tvoří pouze občané starší 65 let, u kterých využívání těchto nástrojů opět klesá.

Graf 3: Zdroje informací o projektu regenerace sídliště v Jičíně v roce 2010

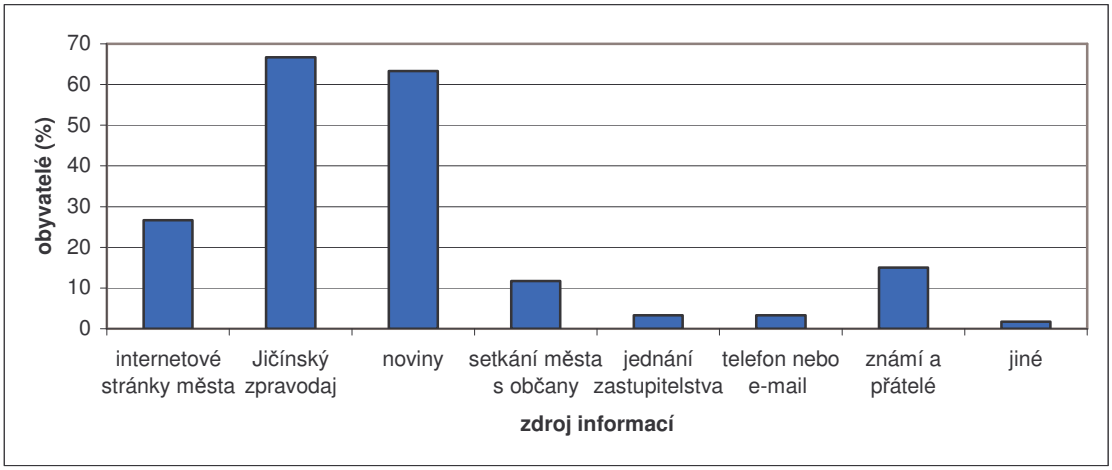

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2010
Poznámka: počet respondentů 60

Abych zjistila, jaký mají obyvatelé o projekt regenerace sídliště zájem, položila jsem jim otázku, jak se cítí být informováni o probíhající regeneraci sídliště. Více než polovina občanů na ni odpověděla, že je alespoň částečně o projektu informována (viz tabulka 5). S činností města na regeneraci sídliště je spokojeno 63 % obyvatel sídliště. Pro stejný podíl obyvatel je důležité mít možnost ovlivnit projekty města týkající se sídliště, ale pouze malá část občanů si myslí, že je nějak ovlivnit může. Z dotazovaných občanů se jich 88 % nepokusilo nikdy ovlivnit některý z městských plánů spojený se sídlištěm. Jejich nezájem je zřejmě způsoben pocitem, že na rozhodování a plánování úředníků a zástupců města nemají vliv, protože obyvatelé, kteří si myslí, že projekty nemohou ovlivnit, se je také nikdy ovlivnit nepokusili. S občany, kteří naopak odpověděli, že se pokusili plány města ovlivnit několikrát, jsem udělala krátký rozhovor. Ptala jsem se jich, jak se činnost města na sídlišti snažili ovlivnit a jestli to přineslo výsledek. Obyvatelé se většinou snažili komunikovat s úředníky a zástupci města dopisy nebo e-maily, někteří je na úřadě osobně navštívili. Často se také pokoušeli projekty ovlivnit na setkání města s občany nebo anketou prováděnou právě pro projekt regenerace sídliště. Bohužel téměř všichni občané, kteří se o to pokusili, měli pocit, že to nepřineslo žádné výsledky.

Tabulka 5: Výsledky dotazníkového šeření na jičínském sídlišti v roce 2010

otázka	odpověď	počet odpovědí v %
Jste informován o projektu regenerace sídliště, který právě probíhá?	ano	62
	ne	18
	nezajímám se	20
Do jaké míry jste spokojený s činností města na projektu regenerace sídliště?	ano	63
	ne	23
	nevím	14
Je pro Vás důležité mít možnost ovlivnit projekty města týkající se sídliště?	ano	63
	ne	37
Myslíte si, že jste mohl nebo můžete projekt regenerace sídliště ovlivnit?	ano	15
	ne	85
Pokusil jste se už někdy ovlivnit nějaký projekt města týkající se sídliště?	ano, několikrát	5
	ano, jednou	7
	ne, nikdy	88
Chodíte pravidelně k volbám do zastupitelstva obce?	ano	70
	ne	30

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2010
Poznámka: počet respondentů 60

Podle dotazníkového šetření jsou o projektu regenerace sídliště nejvíce informováni obyvatelé ve věku mezi 40 a 49 lety. Od této věkové kategorie pak informovanost se zvyšujícím se i snižujícím se věkem klesá. Nejméně jsou informováni obyvatelé ve věku mezi 18 a 29 lety. Podle tabulky 6 mají více informací z hlediska pohlaví muži než ženy, vyšší informovanost o projektu se také projevuje u obyvatel s vyšším vzděláním. Z lidí se základním a neúplným středoškolským vzděláním jich je informováno pouze kolem 49 %. Naopak z občanů s maturitou nebo s vysokoškolským vzděláním čerpalo informace o projektu 68 % obyvatel. Odpovědi obyvatel na to, jak jsou informováni, se lišily podle jejich trvalého bydliště a délky života na sídlišti. Obyvatelé s trvalým bydlištěm na sídlišti jsou s projektem seznámeni mnohem více než lidé, kteří na sídlišti trvale přihlášeni nejsou. Informovanost také roste s délkou života občanů na sídlišti.

Tabulka 6: Informovanost o projektu regenerace sídliště v Jičíně v roce 2010

charakteristika obyvatel		Jste informován o projektu regenerace sídliště, který právě probíhá? (%)		
		ano	ne	nezajímám se
věk	18-29	47	27	27
	30-39	69	23	8
	40-49	88	0	13
	50-64	60	20	20
	65 a více	56	11	33
pohlaví	muž	74	15	11
	žena	52	21	27
vzdělání	základní	50	25	25
	střední bez maturity	47	13	40
	střední s maturitou	69	19	12
	vyšší odborné a vysokoškolské	67	20	13
trvalé bydliště	ano	66	18	16
	ne	20	20	60
bydlení	0-5	44	33	22
	6-15	56	33	11
	16-25	67	11	18
	26-35	67	13	21

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2010
Poznámka: počet respondentů 60

V další otázce dotazníku byla řešena spokojenost a nespokojenost obyvatel s činností města na projektu regenerace sídliště. Nejvíce nespokojení jsou mladí lidé a lidé s vyšším odborným nebo s vysokoškolským vzděláním. Občané s vyšším vzděláním mají zřejmě větší nároky na činnost města a jsou k projektu kritičtější,

souvisí to i s tím, že jsou o projektu více informovaní. Na otázku, jestli je pro občany důležité mít možnost ovlivnit plány města týkající se sídliště, byly odpovědi podle věkové struktury dost podobné. Výjimku tvořili pouze obyvatelé starší 65 let, u kterých pro většinu nebylo důležité tuto možnost mít. Tito občané kvůli svému vyššímu věku většinou už nemají chuť zapojovat se do věcí veřejných. Podle stupně vzdělání je důležitější mít takovou možnost pro lidi, kteří dosáhli vyššího vzdělání (viz tabulka 7). Odpovědi na otázku, zda se někdy obyvatelé sídliště pokusili ovlivnit některý místní projekt, se podle věku dotazovaných příliš nelišily. U všech věkových kategorií se většina obyvatel plány týkající se sídliště nikdy ovlivnit nepokusila. Podle vzdělanostní struktury se projekt pokusili ovlivnit pouze občané s úplným středoškolským a s vysokoškolským vzděláním. Snahu ovlivnit projekty projevili pouze občané, kteří mají na sídlišti trvalé bydliště. Délka života obyvatel stráveného na sídlišti nevytváří příliš velké rozdíly v ovlivňování městských projektů, malý rozdíl byl znát pouze u obyvatel žijících na sídlišti krátkou dobu (do 5 let), ti se více než ostatní obyvatelé pokusili podávat návrhy na řešení projektů na sídlišti. Při průběhu dotazníkového šetření a rozhovory s obyvateli, kteří se snaží angažovat, vyplynulo, že pokus obyvatel ovlivnit budoucí vzhled sídliště, určuje zřejmě mnoho dalších faktorů. Všimla jsem si, že je například důležité, zda občané chtějí na sídlišti žít i nadále a neplánují se za pár let přestěhovat, nebo zda tráví na území sídliště svůj volný čas. Pokud ano dá se předpokládat, že mají k prostředí lepší vztah.

Pro pokus o určení závislosti mezi získanými daty jsem provedla chí-kvadrát test. Výsledky testu prokázaly závislost pouze mezi vzděláním občanů a jejich odpovědí na otázku, zda se pokusili někdy projekt týkající se sídliště ovlivnit. Závislost pro nízký počet dotazníků a nereprezentativní charakter dat vyšla pouze u těchto proměnných.

Tabulka 7: Odpovědi na dotazník podle vzdělání na jičínském sídlišti v roce 2010

Otázky a odpovědi		vzdělání (%)			
		základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vyšší odborné a vysokoškolské
Je pro Vás důležité mít možnost ovlivnit projekty města týkající se sídliště?	ano	50	47	73	67
	ne	50	53	27	33
Myslíte si, že jste mohl nebo můžete projekt regenerace sídliště ovlivnit?	ano	0	20	15	13
	ne	100	80	85	87
Pokusil jste se už někdy ovlivnit nějaký projekt města týkající se sídliště?	ano	0	0	15	20
	ne	100	100	85	80

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření
Poznámka: počet respondentů 60

6.8 Diskuze výsledků

Pracovníci města přistupovali k zapojení občanů do projektu regenerace sídliště s ochotou a snahou o získání názorů obyvatel. Po rozhovorech s úředníky vyplynulo, jak je celý proces s účastí občanů složitý a že se úředníci nikdy nemohou zavděčit všem občanům. Řešení některých problémů je totiž otázkou názoru a v případě, že proti sobě stojí dvě skupiny občanů, bude vždy jedna strana nespokojená. Úkolem úředníků by mělo být snažit se dělat mezi těmito skupinami kompromisy, nebo nespokojenost obyvatel, kterým nebylo vyhověno, minimalizovat. Dalším problémem, kterému musí pracovníci města často čelit, je nevčasná informovanost občanů. Ačkoliv ve městě informace proudí několika informačními kanály, občané nejsou schopni se dostatečně dopředu informovat o vznikajících projektech a informace zjišťují až při jejich realizaci. V tu chvíli je už někdy nemožné nebo velmi složité jejich námitkám vyhovět.

Velká část obyvatel se do projektů na sídlišti vůbec angažovat nechce. Existuje pouze menší skupina lidí, která se pokouší život na sídlišti ovlivnit. Aktivní občané ale většinou nejsou spokojeni s výsledky svého počínání. Z rozhovorů s pracovníky města vyplynulo, že se úředníci snaží obyvatelům vycházet vstříc a že problémy, se kterými za nimi občané přicházejí, jsou těžko řešitelné, a proto jsou občané nespokojeni. Úředníci mohou ovšem svůj zájem o obyvatele předstírat, což by vysvětlovalo nespokojenost občanů. Sami úředníci by měli mít snahu vzdělávat občany, aby například věděli, co je v kompetencích úřadu. Při provádění dotazníkového šetření na sídlišti jsem se také setkala s místním občanem, který je povoláním projektant a rozumí územnímu plánování. Ten byl s činností města na sídlišti velmi nespokojený a říkal, že úředníky často kontaktuje a sděluje jim své odborné připomínky, které oni neberou v úvahu.

Už dnes, po realizaci první fáze regenerace sídliště, jsou v území vidět změny. Při porovnání s vyhodnocením ankety města mezi obyvateli a současným vzhledem sídliště je vidět, že některým požadavkům obyvatel bylo již vyhověno. Například občané v anketě souhlasí s nárůstem kvality dětských hřišť na úkor jejich počtu a dnes má sídliště jedno z nejhezčích hřišť ve městě. Některé připomínky a nápady obyvatel byly zpracovány, ale není jasné, jestli dojde k jejich realizaci. Někdy totiž vyřešení problému brání jiné vnější faktory. Například při požadavku o výstavbu podchodu přes přiléhající železniční trať město nemohlo samo reagovat, protože pozemek není v jeho vlastnictví. Úředníci by ale měli v zájmu občanů s majitelem pozemku komunikovat a snažit se nalézt společné řešení.

7 ZÁVĚR

Úvodní kapitoly, zabývající se teorií participace veřejnosti, poukazují na to, jak složitým procesem může zapojení občanů být. V teoretické části byly vymezeny faktory jako věk, vzdělání a délka života obyvatel na sídlišti, ovlivňující míru participace veřejnosti. Dále bylo poukázáno na to, že se občané zapojují podle své informovanosti o vznikajícím projektu a důvěře k vedení města. Účast veřejnosti přináší výhody i nevýhody, proto je důležité k procesu přistupovat zodpovědně a již s určitými zkušenostmi. Abych mohla určit cíle této práce, vymezila jsem nejdříve v teoretické části, jak by měly obce při zapojení občanů do plánování postupovat. Celý postup má více fází a pro úspěšnou participaci veřejnosti se doporučuje zapojit občany ve všech těchto fázích (Aulická a kol. 1993).

Mé předpoklady u otázky *„Jaké jsou ve městě pro participaci podmínky?“* byly takové, že město Jičín se snaží využívat a kombinovat různé zdroje informací tak, aby dosáhlo vysoké informovanosti občanů. V praxi je tomu tak, že město svým občanům dodává do domů zdarma Jičínský zpravodaj s aktuálními informacemi o dění ve městě. Pro informování občanů slouží i další zdroje informací, jako jsou regionální deníky nebo internetové stránky města. Své názory mohou občané vyjádřit na setkáních města s občany nebo na internetovém fóru města.

„Jak byli občané zapojováni při řešení projektu regenerace sídliště?“ tuto otázku jsem položila pracovníkům jičínského městského úřadu. Zjistila jsem, že občané do plánování projektu regenerace sídliště byli zapojeni dokonce v několika fázích, jak doporučují různé organizace zabývající se participací veřejnosti nebo také MMR (například Berman a kol. 2002). Občané sídliště byli do plánování projektu zapojeni i aktivně, mohli se angažovat vyplněním ankety nebo svou přítomností a diskuzí na setkání města s občany. Očekávala jsem, že jsou jičínští úředníci s teoretickými postupy organizací a MMR seznámeni, ale potvrdilo se, že tyto principy neznají a se zapojováním veřejnosti mají minimální zkušenost. Ačkoliv pracovníci s doporučeními pro postup seznámeni nebyli, jejich práce jim z velké části odpovídala.

Další otázka zněla: *„Mají občané chuť participovat a jsou spokojeni s výsledky?“*. Kvůli velkému vlivu realizace projektu regenerace sídliště na okolní prostředí bydliště občanů jsem očekávala jejich zájem a angažovanost. Alespoň částečné informace o projektu má podle dotazníkového šetření 62 % obyvatel sídliště. Ale pouze 12 %

občanů se někdy pokusilo některý z projektů města ovlivnit (například prostřednictvím ankety, dopisů, e-mailů nebo osobní návštěvou úředníků města). Občané tedy možnosti angažovat se, které pro ně město připravuje, moc nevyužívají. Jen anketu o připravované regeneraci sídliště využilo z 3 500 lidí 80. Nízká míra participace obyvatel není z důvodu nezájmu občanů o jejich blízké prostředí, ale spíše nedůvěry v činnost města. Toto tvrzení podporují výsledky dotazníkového šetření, kde 63 % obyvatel odpovědělo, že je pro ně důležité mít možnost ovlivnit projekty města týkající se sídliště, ale už jen pouhých 15 % obyvatel si myslí, že je může opravdu ovlivnit.

„Jaké faktory ovlivňují míru participace obyvatel?“ předpoklady na tuto otázku jsem stanovila podle odborné literatury. Angažovanost obyvatel by měla s jejich věkem, vzděláním a délkou života na sídlišti vzrůstat. Po zpracování vlastního dotazníkového šetření jsem zjistila, že některé tyto vztahy platí, ale pouze zjednodušeně. Například se zvyšujícím se věkem zájem o projekt roste, ale pouze do určitého věku, od kterého zas občané zájem ztrácí. Se vzděláním sice roste informovanost o projektu, ale klesá spokojenost obyvatel s projektem. Informovanost a snaha obyvatel ovlivnit projekty se velmi lišily podle jejich trvalého bydliště. Obyvatelé s trvalým bydlištěm na sídlišti se zapojují mnohem více než obyvatelé, kteří ho na sídlišti nemají. Informovanost také roste s délkou života občanů na sídlišti, ale snaha ovlivnit projekty naopak mírně klesá.

Zapojení veřejnosti do projektu nebylo zbytečné, připomínky obyvatel byly do projektu většinou zapracovány a sami úředníci a zpracovatelská firma připravující projekt uznali, že některé z připomínek byly velmi přínosné. Pracovnici města přistupovali k účasti obyvatel na projektu kladně, avšak v detailním pohledu na jejich činnost jim lze vytknout povrchnost při řešení problémů a malou snahu o vyřešení složitějších úkolů. Projekt vycházel z problémových okruhů ankety prováděné na sídlišti. Všechny konkrétní návrhy obyvatel do něj však zapracovány nebyly. V tomto případě se nepotvrdily moje předpoklady na otázku: *„Jakých výsledků bylo při zapojení veřejnosti dosaženo?“* Předpokládala jsem, že se město bude více snažit zrealizovat i konkrétní návrhy občanů.

Zpracováním této bakalářské práce se ukázalo, že v Jičíně vztahy mezi městem a občany fungují, ačkoliv občané pracovníkům města moc nedůvěřují. Úředníci by se měli snažit nacházet východiska i pro špatně řešitelné problémy. I když by jejich řešení projektu nepřineslo potřebné výsledky, občané by měli pocit, že se o řešení město alespoň pokusilo a mohla by se tak zvýšit důvěra občanů. Regenerace sídliště bude probíhat až do roku 2016 a do té doby město může iniciovat další zapojení obyvatel.

SEZNAM LITERATURY

- ARNSTEIN, S. R. (1969): A Ladder of Citizen Participation. Journal of the American Institute of Planners, 35, č. 3, s. 216–224.
- AULICKÁ, Z. A KOL. (1993): Regenerace sídlišť. Výzkumný ústav výstavby a architektury, Praha, 94 s.
- BERMAN, E. A KOL. (2002): Sedm kroků k zapojení veřejnosti. Agora CE, Praha, 94 s.
- ČEPELKA, O. A KOL. (2004): Místní partnerství a rozvoj venkova. Omega, Liberec, 88 s.
- ČERMÁK, D. (2009): Aplikace principů partnerství a participace v prostředí malých měst České republiky. Sociologické studie, Praha, 09,č. 6, 97 s.
- ČMEJREK, J. (2006): Občané v lokálním politickém procesu. Kongres českých politologů. Česká společnost pro politické vědy, Olomouc, 8. 9. 2006, s. 706-716.
- DZÚROVÁ, D. (2010): [přednáška] Statistická analýza dat I. Přírodovědecká fakulta, Karlova Univerzita, Praha.
- GRABOW, S. H. A KOL. (2004): Comprehensive Planning And Citizen Participation. University of Wisconsin-Extension, Cooperative extension, 88 s. http://www.jeffersonwis.com/MISC/sept04draftcppub2.pdf [12. 3. 2010]
- GRAMBERGER, M. (2001): Citizens as Partners. OECD handbook on information, consultation and public participation in policy-making. Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris, 112 s.
- KUBEŠ, J., PERLÍN, R. (1998): Územní plánování pro geografy. Karolinum, Praha, 89 s.
- LINEK, L., TRNKA, D. (2005): Nové způsoby vládnutí a proměna vztahu veřejné správy a občanů. In: Mansfeldová, Z., Kroupa, A.: Participace a zájmové organizace v České republice. Sociologické nakladatelství, Praha, s. 41-58.
- MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A. (2005): Participace a zájmové organizace v České republice. Sociologické nakladatelství, Praha, 244 s.
- MAREK, O. A KOL. (2005): Občané a veřejná prostranství. Centrum pro komunitní práci, Praha, 28 s.

- MEISLOVÁ, K. (2009): Zapojení veřejnosti do plánování a realizace projektů na příkladu města Český Krumlov. Bakalářská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 63 s.
- MIKOVÁ, K. (1999): Community Visioning and Strategic Planning Process. Three Baltimore`s Case Studies. Johns Hopkins University Institute for Policy Studies, Baltimore, 27 s.
- MUIR, J. (2004): Public Participation in area-based Urban Regeneration Programmes. Housing Studies, 19, č. 6, s. 947-966
- MUSIL, J. A KOL. (1985): Lidé a sídliště. Svoboda, Praha, 333 s.
- NAVRÁTILOVÁ, A. A KOL. (2009): Principy a pravidla územního plánování. Účast veřejnosti v procesu územního plánování. Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor územního plánování a Ústav územního rozvoje, 28 s.
- NEJDL, P. (2007): Svobodná participace jako étos rozvoje občanské společnosti. Diplomová práce. Institut sociologických studií FSV UK, Praha, 91 s.
- NEJDL, P., ČERMÁK, D. (2007): Participace a partnerství v místní veřejné správě. Sociologické studie, Praha, 07, č. 10, 123 s.
- NEKOLA, M. (2004): Politická participace a efektivita vládnutí. In: Kabele, J. a kol.: Rozvoj české společnosti v Evropské unii. Díl I. Sociologie. Prognostika a správa. Matfyzpress, Praha, s. 322-340.
- ORINIAKOVÁ, P., TEUSCHELOVÁ, T. (2003): Účast veřejnosti, proč a jak? Centrum pro komunitní práci, Plzeň, 98 s.
- POTŮČEK, M. (1997): Nejen trh. Role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti. SLON, Praha, 188 s.
- RAKUŠANOVÁ, P. (2007): Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy. Sociologický ústav AV ČR, Praha, 140 s.
- RAKUŠANOVÁ, P., ŘEHÁKOVÁ, B. (2006): Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu. Sociologické studie, Praha, 80 s.
- RAKUŠANOVÁ, P. (2005): Třetí sektor a občanská participace v České republice. In: Mansfeldová, Z., Kroupa, A.: Participace a zájmové organizace v České republice. Sociologické nakladatelství, Praha, s. 81-103.
- REITSCHMIEDOVÁ, A. A KOL. (2003): Metodika pro místní agendy 21 v České republice. Strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni ČR. http://ma21.cenia.cz [27. 2. 2010]

- SEWELL, W. R. D., COPPOCK, J. T. (1977): Public Participation in Planning. London: Wiley, 217 s.
- STUHLÍK, D. A KOL. (2005): Principy zapojování veřejnosti do přípravy strategických dokumentů. http://www.ucastverejnosti.cz/cz/dokumenty/ [3. 3. 2010]
- SCHMEIDLER, K. A KOL: (2001): Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě. Brno, 292 s.
- SCHMEIDLER, K. (2002): Účast obyvatel při řešení dopravní problematiky v ÚPD a programech rozvoje měst. Urbanismus a územní rozvoj, 4, č. 3, s. 36–38.
- SCHMEIDLER, K., JANČÁŘOVÁ, I. (1999): Participační plánování a účast veřejnosti v proceduře posuzování vlivů činností na životní prostředí. Urbanismus a územní rozvoj, č. 2, s. 27–32.
- STRUSSOVÁ, M., PETRÍKOVÁ, D. (2009): Možnosti a predpoklady občianskej participácie v udržateľnom rozvoji. Sociológia, 41, č. 4, s. 354-379.
- ŠILHÁNKOVÁ, V. (2000): Revitalizace centrálních částí měst. Urbanismus a územní rozvoj, 3, č. 3, s. 1-6.
- ŠKARABELOVÁ, S. (2005): Definice neziskového sektoru. Sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS. Centrum pro výzkum neziskového sektoru, Brno, 55 s.

Dokumenty:

- MĚSTO JIČÍN (2007): Usnesení z 3. jednání Zastupitelstva města Jičína. http://www.mujicin.cz/vismo/dokumenty2.asp?u=5954&id_org=5954&id=761107&p1=42627 [28. 4. 2010]
- MĚSTO JIČÍN (2007): Usnesení z 3. jednání Zastupitelstva města Jičína. http://www.mujicin.cz/vismo/dokumenty2.asp?u=5954&id_org=5954&id=761507&p1=42627 [28. 4. 2010]
- MĚSTO JIČÍN (2007): Zápis z 3. jednání Zastupitelstva města Jičína. http://www.mujicin.cz/vismo/dokumenty2.asp?u=5954&id_org=5954&id=761207&p1=42627 [28. 4. 2010]
- MĚSTO JIČÍN (2007): Zápis z 5. jednání Zastupitelstva města Jičína. http://www.mujicin.cz/vismo/dokumenty2.asp?u=5954&id_org=5954&id=761607&p1=42627 [28. 4. 2010]
- URBANISTICKÉ STŘEDISKO BRNO (2007): Jičín projekt regenerace sídliště Husova. 58 s. [5. 3. 2010]

http://www.mujicin.cz/soubory/5954/ji%E8%EDn%5Fregenerace%5F02.pdf

- URBANISTICKÉ STŘEDISKO BRNO (2008): Aktualizace 2008 Jičín projekt regenerace sídliště Husova. 8 s. [3. 4. 2010]
- MĚSTO JIČÍN (2009): Jízdní řád jičínské autobusové MHD, platný od 3. 12. 2009. http://www.mujicin.cz/soubory/5954/635007.pdf [17. 4. 2010]
- MĚSTO JIČÍN (2010): Oficiální diskuse města Jičín. http://diskuze.jicin.cz/viewtopic.php?f=7&t=315 [11. 3. 2010]

Rozhovory:

- MITLOHNER MARTIN: referend odboru územního plánování a rozvoje města. Městský úřad Jičín, 15. března 2010.
- RULFOVÁ ADÉLA: pracovník pro komunikaci s veřejností. Městský úřad Jičín, 1. března 2010.

Elektronické zdroje:

- AARHUSKÁ ÚMLUVA http://www.ucastverejnosti.cz [14. 3. 2010]
- AMAPY http://amapy.centrum.cz [30. 4. 2010]
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: SLDB 2001. www.czso.cz [25. 2. 2010]
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Výsledky voleb. http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/index [23. 2. 2010]
- INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem [2. 4. 2010]
- MAPY www.mapy.cz [30. 4. 2010]
- MĚSTO JIČÍN www.mujicin.cz [24. 4. 2010]
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ http://www.mmr.cz [11. 4. 2010]
- MÍSTNÍ AGENDA 21 http://ma21.cenia.cz [17. 3. 2010]
- STAVEBNÍ BYTOVÉ DRUŽSTVO OBČANŮ V JIČÍNĚ www.sbdojicin.cz [9. 4. 2010]
- TECHNICKÉ SLUŽBY MĚSTA JIČÍNA www.tsjc.cz [9. 4. 2010]

PŘÍLOHY

Příloha 1: Poloha Jičína

Zdroj: www.mapy.cz

Příloha 2: Výsledky ankety prováděné na sídlišti v roce 2006

OKRUHY PROBLÉMŮ	ANO (V %)	NE (V %)	NEJČASTĚJI UVÁDĚNÉ PROBLÉMY, VÝHRADY
A) PLOCHY PRO PĚŠÍ (CHODNÍKY, ZPEVNĚNÁ PĚŠÍ PROSTRANSTVÍ), MOBILIÁŘ			
A.1. postrádáte v sídlišti plochu pro centrální veřejné prostranství?	15	85	
A.2. požadujete doplnění chodníků a pěších propojení? (kde konkrétně)	44	56	• opravit všechny chodníky, některé roku 1975! • vydláždit vyšlapané cestičky • sídliště postrádá bezpečné propojení (podchod) přes trať ČD s rekreační oblastí „Šibeňák“!
A.3. jste spokojeni s vybavením sídliště městským mobiliářem - lavičky, koše na odpadky, stojany na kola apod. (kde konkrétně)	42	58	• více laviček a odpadních košů v celém sídlišti • chybí stojany na kola • na celém sídlišti není ani jediný koš s pytlíky na psí výkaly • chybí informační tabule • opravit kašnu v ulici Kosmonautů nebo nahradit jinou
B) VEŘEJNÁ ZELEŇ			
B.1. postrádáte v sídlišti centrální plochu s parkovou úpravou?	24	76	• hřiště V. Čtvrtka není využito - doporučujeme z něho udělat park, který na sídlišti chybí
B.2. jste spokojeni s údržbou zeleně?	75	25	• přerostlé stromy a keře v celém sídlišti
B.3. jste spokojeni se skladbou zeleně?	76	24	• postupně vyměnit stromy, ze kterých létá chmýří – za jiné • břízy a borovice už ne • více jehličnanů (menší opad listí) • nevysazujte jehličnany-borovice, modříny, jedle, smrky • více kytek a keřů
B.4. postrádáte plochy zeleně pro venčení psů?	45	55	• hlavně zákaz venčení psů u domů a kontrolu (vodítka, náhubky) • měly by být vyčleněny plochy pouze pro venčení psů
B.5. vyskytuje se potřeba redukce přerostlé zeleně? (kde konkrétně)	43	57	• prořez i starších vzrostlých stromů a keřů • zeleň nechat, nic nekácet, nic nebetonovat
C) PLOCHY PRO SPORT A REKREACI			
C.1. jste spokojeni s vybavením dětských hřišť?	55	45	• vyhovující je jen hřiště za prvním domem v ulici U Trati • některé jsou zbytečné, nevyužívané
C.2. souhlasíte s kvalitnějším vybavením dětských hřišť za cenu redukce jejich počtu?	65	35	• některá hřiště jsou dávno nevyužívaná - redukce a zároveň zkvalitnění těch využívaných je zapotřebí • žádná redukce hřišť!
C.3. jsou dostatečné plochy pro sportovní vyžití mládeže a dospělých?	55	45	• měly by být mimo místo mezi panelovými domy • hřiště na nám. V. Čtvrtka je absolutně nevyhovující – zrušit
C.4. postrádáte klidové plochy pro posezení (starší generace, maminky s kočárky)?	60	40	• mohly by být u dětských hřišť • když bude více laviček ve stínu, bude dobře • za novým hřištěm u stadionu podle trati
D) OBČANSKÁ VYBAVENOST			
D.1. jste spokojeni s vybavením sídliště občanskou infrastrukturou (školství, obchod, služby, zdravotnictví, kultura apod.)?, která zařízení v sídlišti postrádáte?	78	22	• chybí pošta, obchody, zdravotní zařízení (praktický lékař), služby (pedikúra), kultura (např. hudební klub, knihovna, kroužky) • z urbanistického hlediska je pochybný záměr likvidace Družby jako spol. střediska, jen pro bytovou výstavbu • využít Družbu a okolí (cukrárna, květinka, čajovna, fitcentrum-v býval é prodejně by mohl být stánkový prodej-trh)

OKRUHY PROBLÉMŮ	ANO (V %)	NE (V %)	NEJČASTĚJI UVÁDĚNÉ PROBLÉMY, VÝHRADY
E) DOPRAVA, BEZPEČNOST CHODCŮ			
E.1. máte problémy s dopravní obsluhou vašeho domu? (kde konkrétně)	18	82	• „kravín“, Sv. Čecha, Pod Lipami, Kosmonautů – parkují zde neoprávněně auta- - sanitka, hasiči, pošta, zimní údržba nemohou zajíždět • stávající parkoviště u domu Pod Lipami 906 nestačí – auta blokují přístup do domu (mnoho nájemníků)
E.2. využíváte městskou hromadnou dopravu (MHD)?	11	89	
E.3. vyhovuje Vám frekvence spojů MHD?	40	60	
E.4. požadujete separování cyklistické dopravy (cyklostezky)?	61	39	• spojit výhodně chodce a cyklisty • jezdí po chodníku mezi lidmi
E.5. požadujete opatření na zklidnění dopravy v sídlišti?	65	35	• potřebné je zklidnění dopravy v sídlišti • kontrolu dodržování rychlosti jízdy v obytné zóně • parkování pouze na vyhrazených místech • na celé sídlišti, zvláště v ul. U trati se nedodržuje rychlostní limit, který určuje značení obytná zóna (20km/h). • vybudování zpomalovacích pruhů, ne ale retardéry, ale násilné zvlnění MK - rychlost 20 km/h to neovlivní (obytná zóna)
E.6. chybí přechody pro pěší? (kde konkrétně)	46	54	• vzhledem k obytné zóně by neměly být potřeba • celé sídliště • v ulici U trati, u věžáku • u domu U Trati č.905 (80) • u sam. Prodejny ul. Kosmonautů
E.7. potřeba, dovybavení bezbariérových přechodů? (kde konkrétně)	28	72	• bezbariérové přechody by měly být všude
F) PLOCHY PRO PARKOVÁNÍ A ODSTAVENÍ VOZIDEL			
F.1. postrádáte parkovací a odstavné plochy? (kde konkrétně)	50	50	• nutné je vytvořit nové odstavné plochy • žádná nová parkoviště • některá parkoviště nejsou využívána, naopak se parkuje na chodnících nebo v zeleni-kontrola!!!!! • žádat zřízení moderního hlídaného parkoviště v místě nikdy nevyužívaného hřiště mezi Kravínem a bývalou kotelnou. • nenavyšovat počet parkovacích míst!!! Zvlášť na úkor zeleně)
F.2. jste ochotni využívat pro odstavení vozidel i plochy situované mimo dohled z Vašeho bytu?	57	43	
G) SHROMAŽĎOVÁNÍ KOMUNÁLNÍHO ODPADU			
G.1. máte výhrady k systému svozu komunálního odpadu v sídlišti?	18	82	
G.2. máte výhrady k počtu a umístění stanovišť pro shromažďování odpadu? (kde konkrétně)	17	83	
G.3. máte výhrady k počtu a umístění stanovišť pro tříděný odpad? (kde konkrétně)	25	75	• sběrná místa i na textil, baterie..., osvěta pro občany proč třídit • nedostatečný počet kontejnerů na plast – u domu č.905

Zdroj: Urbanistické středisko Brno 2007

Příloha 3: Dotazník pro obyvatele sídliště

DOTAZNÍK:
ÚČAST OBYVATEL NA PROJEKTU REGENERACE SÍDLIŠTĚ

Jste informován o projektu regenerace sídliště, který právě probíhá?

1) ano, dostatečně 2) ano, nedostatečně 3) ne a vadí mi to 4) ne, ale nevadí mi to 5) nezajímám se

Jakou formou získáváte o projektu informace? (i více možností)

1) webové stránky města 2) Jičínský zpravodaj 3) noviny 4) setkání města s občany

5) jednání zastupitelstva 6) telefon či e-mail na pracovníky či vedení města

7) od známých a přátel 8) jiné (jaké?……..……..)

Do jaké míry jste spokojený s činností města na projektu regenerace sídliště?

1) určitě spokojený 2) spíše spokojený 3) spíše nespokojený 4) určitě nespokojený 5) nevím

Je pro Vás důležité mít možnost ovlivnit projekty města týkající se sídliště, v kterém žijete?

1) určitě ano 2) spíše ano 3) spíše ne 4) určitě ne

Myslíte si, že jste mohl nebo můžete projekt regenerace sídliště ovlivnit? Pokud ano, jakým způsobem?

1) určitě ano 2) spíše ano 3) spíše ne 4) určitě ne Jak?……..

Pokusil jste se už někdy ovlivnit nějaký projekt města týkající se sídliště? A jak?

1) ano, několikrát 2) ano, jednou 3) nikdy Jak? ……..

Chodíte pravidelně k volbám do zastupitelstva obce?

1) ano, vždy 2) většinou ano 3) většinou ne 4) ne, nikdy

pohlaví: muž žena

Jak dlouho bydlíte na sídlišti? …….

Máte zde trvalé bydliště? ano ne

věk: 18- 29
30- 39
40- 49
50- 64
65 a více

Jaké je vaše nejvyšší dokončené vzdělání? základní
střední bez maturity
střední s maturitou
vyšší odborné a vysokoškolské

Zdroj: autorka